

જૈન તત્ત્વજ્ઞાન તથા આચારને
મુદર સરસ શૈલીએ રજૂ કરતી

જૈન શિક્ષાવલી

પ્રથમ શ્રેણીનાં ૧૨ પુસ્તકો

- ૧ જીવનનું ક્યેય
- ૨ પરમપદના સાધનો
- ૩ ઇષ્ટદેવની ઉપાસના
- ૪ મહાગુરુસેવા
- ૫ આદર્શ ગૃહસ્થ
- ૬ આદર્શ માધુ
- ૭ નિયમો શા માટે ?
- ૮ તપની મહત્તા
- ૯ મનસાધન
- ૧૦ યોગાભ્યાસ
- ૧૧ વિશ્વશાંતિ
- ૧૨ મફલતાના સૂત્રો

શ્રેણીનું મૂલ્ય રૂા ૬-૦૦ ચોરોજ ૧-૦૦ અલગ
માત્ર ગણતરીની નકલો જ બાકી રહી છે, માટે તમારી
નકલ આજે જ મેળવી લો તથા હવે પછી પ્રગટ થનારી
બીજી શ્રેણીના ગ્રાહક બનો

નોંધ - આરમા નિબંધને છેડે આખી શ્રેણીનું શુદ્ધિપત્રક આપ્યું છે,
તે પ્રમાણે સુધારો કરી પુસ્તકોનો ઉપયોગ કરવા વિનંતિ છે

જૈન શિક્ષાવલી પુષ્પ સાતથુ

નિયમો શા માટે ?

卐

લેખક

સાહિત્યવારિધિ ચતાવધાની પંડિત
શ્રી ધીરજલાલ ટોઠરશી શાહ

*

પ્રકાશક

જૈન સાહિત્ય-પ્રકાશન-મંદિર
મુંબઈ - ૯.

મૂલ્ય પચાસ નવા પૈસા

પ્રકાશક

નરેન્દ્રકુમાર ડી. શાહ

વ્યવસ્થાપક જૈન સાહિત્ય-પ્રકાશન - મંદિર

સવાબાઈ ગુણપત ઓફીસ,

મી. ચ બદર, મુંબઈ-૯

પહેલી વાર ૨૦૦૦

સ ૨૦૧૫, સને ૧૯૫૯

સર્વ હક પ્રકાશકને સ્વાધીન

મુદ્રક -

મણિલાલ જગનલાલ શાહ.

નવપ્રભાત ઓફીસ પ્રેસ,

ધીર્કાંટા રોડ, અમદાવાદ.

પ્રકાશકનું નિવેદન

દૈન્ય મનિઓએ જીવનની સુધારણા માટે જે તત્વજ્ઞાન ઉપરથી છે તથા જે આચારની પ્રકૃષ્ટતા કરી છે તે સદુ સરનાથી સ્પષ્ટ થકે તે માટે દૈન્ય શિક્ષાવર્ણીની યોજના હાય ખચ્ચમાં આવી છે હાલ તેમાં ખાર પુનઃ પ્રકટ કરવામાં આવે છે, પરંતુ સયોગે વધારે સાનુકૂળ દેખાશે તો તેમાં બીજા પુનઃ પણ પ્રકટ કરવામાં આવશે.

આ પુસ્તકો ટિર્વમિતન-મનનના પરિણામે મુદ્દર યંત્રીમાં લખાયેલાં છે, એટલે તે સદુને પસંદ પડ્યાં એમાં શકા નથી.

દૈન્ય શિક્ષાવર્ણીની યોજના સ્વકાર ગની તેમાં અનેક મુનિરાજે, સરથાઓ અને ગૃહસ્થોનો સહકાર નિમિત્તભૂત છે ખાસ કરીને પ પૂ. આ મદારાજશ્રી વિજયપદ્મસૂરીપરજી, તેમના વિદ્યાન ચિન્ન રત્ન મુનિગજશ્રી કૃતિવિગ્નપજી, પ પૂ. આ મદારાજશ્રી વિજયપ્રેમ સૂરીપરજીનાં સિધ્ધાન્તો પૂ. પ મદારાજ શ્રીમદ્વિગ્નપજી પૂ. મુ શ્રી બાનુવિગ્નપજી, તથા પૂ. મુ શ્રી કુલકવિગ્નપજી તેમજ પૂ. પૂ. આ મદારાજશ્રી વિગ્નપદ્મસૂરીપરજી, તેમના સિધ્ધાન્ત મુ શ્રી રૈવનવિગ્નપજી અને પ પૂ. આ મદારાજશ્રી વિગ્નપદ્મસૂરીપરજીનાં વિદ્યાન સિધ્ધાન્ત પૂ. પ મ. શ્રી દુરધરવિગ્નપજી તથા પ પૂ. આ મદારાજશ્રી વિગ્નપદ્મસૂરીપરજીનાં સિધ્ધાન્ત મુનિશ્રી યોગવિગ્નપજી વગેરેએ આ યોજનાને સહકારી તેને વેગ આપવામાં કિ મતી સદાય આપી છે, તે માટે તેમને ખાસ આભાર માનીએ છીએ. ઉપરાંત મેંક માણેક સાવ મુનીવાન, સેંક ગદુલાલ વર્ધમાન, સેંક ચતુરભાઈ નમીનલાલ (એડમામવાળા), શ્રીમાન બી કે શાહ, યોગી શ્રી ઉમેશચંદ્રજી, શ્રી નાગકુમાર મહાતી તથા જૈનધાર્મિક શિક્ષણસંઘ-મુજર્જના હાયવાદકો શ્રી પ્રાણજીવન દ્વ ગાંધી વગેરેએ આ કાર્યમાં સહકાર આપી અમને ઉત્સાહિત કર્યા છે, તે માટે તેમને પણ આભાર માનીએ છીએ આ પુસ્તકોમાં વિસ્તાપન આપનાર દરેક સરથાઓના પણ અમે આભારી છીએ.

વિષયાનુક્રમ

- ૧ સિદ્ધિસદનમા દાખલ થવાનો દિવ્ય ફરવાળો
- ૨ ચારિત્રની ચારુતા
- ૩ સયમસિદ્ધિનું મહત્ત્વ
- ૪ શું નિયમોનું બંધન ઇચ્છવા યોગ્ય નથી ?
- ૫ સયમ અભ્યાસથી સિદ્ધ થાય છે
- ૬ નાના નિયમો પણ લાભ કરે છે
(કુશારની ટાલ ભેવાનો નિયમ લેનારનું દષ્ટાંત)
- ૭ સારા નિયમો સમજ્યા વિના લેવાય તો પણ લાભકર્તા છે
(વકચૂલની વાર્તા)
- ૮ લીધેલા નિયમો અવશ્ય પાળવા જોઈએ
- ૯ સુદર્શન ચેકની કથા
- ૧૦ નિયમ એ જ પ્રત્યાખ્યાન
- ૧૧ પ્રત્યાખ્યાનના પ્રકારો
- ૧૨ પ્રત્યાખ્યાન કેવી આગળ કરાય ?
- ૧૩ છ શુદ્ધિ

નિયમો શા માટે ?

૧-સિદ્ધિસદનમા દાખલ થવાનો દિવ્ય દરવાજો

તેન મહર્ષિજીઓએ ટકાયાળી વચનોમા જણાવ્યું છે કે ‘ જગુણિસ નત્થિ મોક્ષો—જે પુરુષ ચારિત્રગુણથી રહિત છે, તેનો મોક્ષ થતો નથી ’ ચારિત્રગુણ પ્રકટાવવા માટે તેમણે સયમને આવશ્યક માન્યો છે અને સયમની સિદ્ધિ માટે વ્રતનિયમોની જરૂર સ્વીકારી છે, એટલે વ્રત-નિયમો સિદ્ધિસદનમા દાખલ થવાનો દિવ્ય દરવાજો છે, એમ કહીએ તો ખોટું નથી

૨-ચારિત્રની ચાતૃતા

ચારિત્રની ચાતૃતા દર્શાવવા માટે તેમણે જે શબ્દો ઉપયોગ કર્યા છે, તે આપણે પુન પુન મનન કરવા જેવા છે. આ રહ્યા તે શબ્દો

‘હે દેવાનુપ્રિય ! તુ ઘણી મહેનતે મનુષ્યપણુ પામ્યો અને શુતનુ આરાધન કરીને જ્ઞાની થયો, પરંતુ જો (સમ્યક્) ચારિત્રથી રહિત થઈશ તો ફરી સસારમા ફૂળી જઈશ, કારણ કે ઘણું સારું જાણનારા જ્ઞાનીઓ પણ ચારિત્રથી રહિત હોવાના કારણે આ સસારમા ફૂળ્યા છે ’

‘ ઘણું શુત લાવેલો હોય પણ (સમ્યક્) ચારિત્રથી

રહિત હોય તો તેને અજ્ઞાની જ જાણવો, કારણ કે તેનું જ્ઞાન શૂન્યરૂપવાળું છે અથવા મનુષ્ય આગળ લાખો-કોડો દીવા પ્રકટાવ્યા હોય તો પણ શું કામના ?

‘જેમ અંદાજનો ભાર વહન કરનારો અધેડા તેના ભારનો જ ભાગી થાય છે, પણ તેની મુગધનો ભાગી થતો નથી, તેમ (સમ્યક્) ચારિત્ર્યથી રહિતજોવો જ્ઞાની પંકન-શુષ્કન-પરાવર્તન-ચિતનાદિ કદનો ભાગી થાય છે, પરંતુ તેનાથી પ્રાપ્ત થનાર સિદ્ધિલક્ષણ સદ્ગતિનો ભાગી થતો નથી’

૩-સયમસિદ્ધિનું મહત્ત્વ

સયમની સાધના અંગે તેઓ કહે છે

‘અસયમી પુરુષ ધન વડે ઇર્ષલોક કે પરલોકમાં પોતાની રક્ષા કરી શકતો નથી ધનના અસીમ મોહથી મૂઢ બનેલો તે પુરુષ ન્યાયમાર્ગ પોતાની સમક્ષ હોવા છતાં તેને જોઈ શકતો નથી વિવેકરૂપી હીરો બૂઝાઈ જતા માર્ગ ક્યાંથી દેખાય ?’

‘સસારી મનુષ્ય પોતાના પ્રિય કુટુંબીઓને માટે ખૂરામાં ખૂરા કામો કરી નાખે છે, પણ જ્યારે તેના રૂબો ભોગવવાનો વખત આવે છે, ત્યારે તે એકલો જ હુ ખ ભોગવે છે કોઈ સશુ વહાણુ તેમાં ભાગ પડાવી શકતું નથી’ *

* આ નિપમો લૌકિક દૃષ્ટિએ નીચે મુજબ અપાય છે એક બીલને તેના પિતાએ ધનુર્વિદ્યામાં કુશલ બનાવ્યો હતો તથા જતા આવના મુસાફરોને શુકિતથી કેવી રીતે વટી લેવા તેનું પ્રયોગાત્મક

‘ પડિત પુરુષે મોહનિદ્રામાં પડેલા સસારી મનુષ્યોની વચ્ચે રહીને પણ જાગરુકતા રાખવી જોઈએ કાલ નિર્દય છે અને શરીર અનિત્ય છે, એમ જાણીને ભારત પક્ષીની જેમ નિત્ય અપ્રમત્તભાવથી વિચરવું જોઈએ ’

શિક્ષણ આપ્યું હતું તેથી તે લટના કામમાં પાવરથી બન્યો હતો અને તેના વડે જ પોતાનો તથા કુટુંબીજનોનો નિર્વાહ કરતો હતો

એક દિવસ તે પોતાના ધધા માટે અરણ્યમાં ફરતો હતો, ત્યાં એક યોગી પાસેના રસતેથી પસાર થયા, એટલે પેના બીજે તેમનો રસતો આતયો અને પાસે જો કંઈ દોષ તે મૂડી દબાઈ આવના થવાનું જણાવ્યું. યોગી પાસે બીજી મોઢી નિવડત તે શી હોય ? તેમણે એક ભગવી કંઈની પહેરી હતી, ખરો ગરમ કાળજી નાખી હતી, એક હાથમાં કમળનું પકડ્યું હતું અને બીજા હાથમાં દડધારણ કર્યો હતો. આ વસ્તુઓ પર તેમને જરાયે મોહ ન હતો કે મનસ્વ ન હતું પરંતુ બીજની હાથત જોઈને તેના પર દયા આવી, એટલે તેના પર અતુલ્ય કરવાના હેતુથી કહ્યું કે ‘ હે ભાઈ ! તારે મારી પાસેથી જો કંઈ જોઈતું હોય તે ખુશીથી લઈ લે, પણ તને એક સલાહ પૂછ તેના જવાબ આપ કે ‘ તું આ નીચ ધધા કેને માટે કરે છે ? ’

પેના બીજે કહ્યું કે ‘ મારા કુટુંબ માટે મારે માના, પિતા, પત્ની, પુત્રો અને પુત્રીઓનું બહોળું કુટુંબ છે તે બધાનો નિર્વાહ આ ધધા વડે કરું છું ’

‘ યોગીએ કહ્યું ‘ ભાઈ ! તું જેમને માટે આ ધોર પાપ કરે છે, તે તારા આ પાપમાં ભાગીદાર થશે ખરા ? ’

બંધે કહ્યું ‘ કેમ નહિ ! તે બધા માટે તો હું આ પાપ કરી રહ્યો છું ’

‘સ સારમા જે કઈ ધન-જનાદિ પદાર્થ છે, તે સર્વેને પાશરૂપ લક્ષ્મીને મુમુક્ષુએ ઘણી સાવધાની પૂર્વક ડગલાં ભરવા જ્યાં સુધી શરીર સશક્ત છે, ત્યાં સુધી તેનો ઉપ

યોગીએ કહ્યું ‘તારી આ માન્યતા જૂનમરેલી છે તારું કરેલું પાપ તારે એકાન્તેજ ભોગવવું પડશે જે તને મારા વચનોમાં વિશ્વાસ ન આવતો હોય તો ધરે જઈને બધાને પૂછી આવ કે તારાં કરેલાં પાપમાં તેઓ કેટલો ભાગ રાખશે ? તું એ પ્રશ્નનો જવાબ લઈને આવીશ, ત્યાં સુધી હું અહીંજ બિમો રહીશ’

યોગીના શબ્દોએ બીનનાં હૃદય ઉપર અસર કરી, એટલે તે ધરે ગયો અને પૂછ્યા લાગ્યો કે ‘હું જે પાપ કરું છું, તેમાં તમારો ભાગ કેટલો ?’ આ પ્રશ્ન સાંભળીને માતા મૌન રહી, પિતાએ ચૂપકાદી પકડી, પત્ની પણ કઈ બોલી નહિ અને પુત્રપુત્રીઓ પણ દગર દગર સામું જોઈ રહ્યાં આ જોઈ બીનને ભારે આશ્ચર્ય થયું ‘એક સીવા સાદ્ય પ્રશ્નનો ઉત્તર કોઈ કેમ આપવું નથી ?’ એટલે તેણે બધાને એ પ્રશ્ન બીજી વાર પૂછ્યો, છતાં તેનો ઉત્તર મળ્યો નહિ. છેવટે તેણે ત્રીજી વાર પ્રશ્ન પૂછ્યો અને જણાવ્યું કે ‘જેવો હોય તેવો ઉત્તર આપો હું એનો જવાબ લીધા વિના રહેવાનો નથી’ ત્યારે બધાની વતી પિતાએ કહ્યું ‘કે તું જે પાપ કરે છે, તે બધું તારું જ છે અમે તો માત્ર તારાં લાવેલા દ્રવ્યના ભોક્તા જ છીએ.’

આ જવાબ સાંભળતાં જ બીનની આંખ ઉધડી ગઈ તે પેઠે ધરથી પાછો ફરીને યોગીનાં ચરણે પડ્યો અને નિખાલસતાથી કહે ‘હે પ્રભો ! આપનું કહેવું સાચું પીડાવું હવે મારું શું થશે ?’

યોગીએ તેને આશ્વાસન અને વિવિધ જાતનાં તપો કરી

યોગ વધારેમા વધારે સયમની માધના થઈ શકે, તે રીતે કરવો. પછી જ્યારે તે બિલકુલ અશકત થઈ જાય ત્યારે કોઈ પણ જાતનો મોહ કે મમત્વ જાણ રાખ્યા વિના માટીના ઢેકાની જેમ તેનો ત્યાગ કરી દેવો .

‘ જેમ સુશિક્ષિત અને કવચધારી ઘોડો યુદ્ધમાં વિજય પ્રાપ્ત કરે છે, તેમ સ્વચ્છ હને રોકનારો સુમુખુ જીવન-સાધનામાં વિજયી થઈને મોક્ષ પ્રાપ્ત કરે છે

‘ સયમજીવનમાં મદતા લાવનારા કામભોગો ઘણા લોભાવનારા હોય છે, પરંતુ સયમી પુરુષ તેના તરફ યોતાના મનને કદી આકર્ષિત થવા ન દે વિવેકી માધકનુ કર્તવ્ય છે કે તે કોષને દબાવે, માનને દૂર કરે, માયાનુ સેવન ન કરે અને લોભને છોડી દે ’

‘ જે મનુષ્ય ઉપર-ઉપરથી સંસ્કૃત જણાય છે, પણ વસ્તુતઃ તુચ્છ છે, બીજાની નિંદા કરનારો છે, રાગદ્વેષથી યુક્ત છે, ઇંદ્રિયોને પરાધીન છે, તે અધર્મનુ આચરણ કરનારો છે, જેમ વિચારીને વિવેકી સાધક શરીરનાશપત્ર ત હર્ષુ થોથી દૂર રહે અને સદ્ગુણોની જ કામના કરે ’

૪-શુ નિયમોનુ બંધન ઇચ્છવા યોગ્ય નથી ?

કેટલાક મનુષ્યો જેમ માને છે કે ‘ આપણી જાતને વૃત્તિનિયમોના કડક બંધનથી બાંધવી નહિ એ તો ચાહે તેમ ચાલવા દેવું, અન્યથા જીવન રસહીન થઈ જાય અને જીવવા જેવું ગ્રહે નહિ ’ પણ આ માન્યતા ભ્રમપૂર્ણ છે. વ્રતનિયમોનુ બંધન એ વાસ્તવિક બંધન નથી. પશુ ઇન્દ્રિય

બધન અને કર્મબધનમાથી મુક્ત થવાનો અનુભૂત ઉપાય છે, એટલે તેનો સ્વીકાર સહુર્પ કરવો જોઈએ. એ બધન કડક હોય છે એ વાત સાચી, પણ ઉપાય નેટલો કડક હોય તેટલો વધારે લાભદાયી થાય છે કડવુ ઔષધ જવરનો તરત નાશ કરે છે, એ કેણુ જાણતુ નથી ? એટલે મુશ પુરુષે પોતાની જાતને મતનિયમોના બધનથી બાધતા જરા એ અચકાવાની જરૂર નથી.

‘ ચાલે તેમ ચાલવા દેવુ ’ એ ડહાપણુભરેલો વ્યવહાર નથી એ તો એક પ્રકારની આધળી દોટ છે અને તેનુ પરિણામ પતનમાજ આવે છે પુત્રને ગણિત ગમતુ ન હોય, ઇતિહાસ આવડતો ન હોય અને વ્યાકરણુ વ્યાધિ-કરણુ જેવુ લાગતુ હોય તો આપણે એમ કહીએ છીએ ખરા કે ચાલે તેમ ચાલવા દો ? જો એમ કહીને ચાલવા દઈએ તો એ પુત્ર કોઈ પણ પરીક્ષામા ઉત્તિષ્ઠ થાય ખરા ? અથવા મોટી આશાથી વેપારની પેઢી ખોલી હોય અને ઉધાર પાસુ નમવા લાગે તો આપણે એમ કહીએ છીએ ખરા કે ચાલે તેમ ચાલવા દો ? જો એમ ચાલવા દઈએ તો એ પેઢીનુ પાટિયું કેટલા દિવસ ટકે ? અથવા જીણું જવર લાગુ પડયો હોય અને ખાસીની પણ સડઆત થઈ હોય તો આપણે એમ કહીએ છીએ ખરા કે ‘ ચાલે તેમ ચાલવા દો ? ’ જો એમ થોડા દિવસ વધારે ચાલવા દઈએ તો હું પરિણામ આવે છે ? તાત્પર્ય કે ચાલે તેમ ચાલવા દેવાની નીતિ કોઈ પણ ગીને ડહાપણુભરેલી નથી, તો પછી જે જીવન મહામોઘુ છે અને જે કરીને પ્રાપ્ત થવુ

અતિ દુર્લભ છે, તેની બાબતમાં એ રીતે કેમ વર્તી શકાય? એ રીતે તો આપણા જીવનમાં સરવાળે શુન્ય સિવાય બીજું કંઈ દેખાવાનો સંભવ નથી એટલે તેમાં વ્યવસ્થા-નિયમન અવશ્ય બોધ્યો. પોતાના જીવનમાં આ રીતે વર્તનારા જ ઉચ્ચ પ્રકારની સિદ્ધિ કે સફળતાને વરી શક્યા છે.

હવે બે શબ્દો રસ માટે કહીશું. અહીં રસશબ્દનો પ્રયોગ આનંદ માટે કરવામાં આવ્યો છે, પણ આનંદ બે ભાવના હોય છે એક સક્રિય અને બીજી દીર્ઘકાલીન અથવા નિત્ય તેમાં સ્પર્શ, રસ, અધ, વર્ણ અને શબ્દના સેવનદ્વારા થતો આનંદ દીર્ઘકાલીન કે નિત્ય છે એટલે વ્રતનિયમો કે જેનું ફળ સયમનું પોષણ છે, તેનાથી જીવન રસહીન થઈ જવાની બીજી રાખવી એ પાણીથી દહાવા જેવી નિર્થક બીજી છે.

ત્રી મહર્ષિઓ કહે છે કે ‘જેમણે એક વિષયના સેવનની લાલસા સખી, તેના બૂડા હાલ થયા તો જેઓ પાથે વિષયના સેવનની આશા રાખે છે, તેના કેવા હાલ થશે? અહીં તેઓ હાથી, મત્સ્ય, જ્રમર, પતંગ અને સર્પના ઉદાહરણો આપે છે, તે સમજવા યોગ્ય છે આદર્શ ગૃહસ્થના સામાન્ય ધર્મનું વર્ણન કરતી વખતે દુન્નિવાળા જય ના વિવેચનપ્રસંગે અમે આ ઉદાહરણો આપી ગયા છીએ.

આપણા રોજના અનુભવમાં પણ શું બોધ્યો છીએ?

કામીઓના હાલ કહેણ થાય છે, લોગીઓ અનેક રોગના લોગ થઈ પડે છે અને હેતબટાઉની માફક જીવન ગુણ રનારાઓને આખરે મુશ્કેલિય થઈને મૃત્યુનો ભેટો કસવો પડે છે બીજી બાજુ જે લોકો સયમથી રહે છે, ગદાચાર પાળે છે અને સદ્વર્તનનો આનહ રાખે છે, તેમનું જીવન આરોગ્ય, લક્ષ્મી અને પ્રતિષ્ઠાથી યુક્ત હોય છે, એટલે તેઓ આનહનો દીર્ઘકાલ મુખી ઉપસોગ કરી શકે છે અને એ રીતે જીવનનો રસ માણી શકે છે

જેઓ સંપૂર્ણ સયમી છે, તેઓ આ જગતમાં વધારેમા વધારે મુખી છે, એ નિશ્ચયપૂર્વક સમજવું

૫-સયમ અભ્યાસથી સિદ્ધ થાય છે.

‘સયમ પાળવો ધણો કઠિન છે તે સિદ્ધ શી રીતે થઈ શકે ?’ એ પ્રશ્નોનો ઉત્તર એ છે કે ‘જમ્મે તેવી કઠિન ક્રિયાઓ અભ્યાસથી મિદ્ધ થઈ શકે છે, તેથી મુમુક્ષુએ નાના નાના નિયમો બ્રહ્મ કરીને તેના અભ્યાસની શરૂઆત કરી દેવી જોઈએ

કેટલાકને એમ લાગતું હશે કે ‘નાના નાના નિયમો બ્રહ્મ કરવાથી આપણું શું કલ્યાણ થાય ?’

પણ અનેક નાની વસ્તુઓ લોગી થઈને જ મોટી વસ્તુ બને છે, તે આપણે જૂવવાનું નથી જે લોકો આજે કોટયાધિપતિની કોટિમાં વિરાજે છે, તેમની પાસે એ ધન એકત્ર શી રીતે થયું ? શું તેમને એ કોડ રૂપિયા સામટા જ મળી

ગયા ? કોઠ રૂપિયા મો લાખથી બને છે, લાખ રૂપિયા સો હજારથી બને છે, હજાર રૂપિયા સો દશથી બને છે અને દશ રૂપિયા એક એક કરતા એકઠા થાય છે, એટલે મોટી વસ્તુ નાનીમાંથી જ બને છે, એ નિશ્ચિત છે

જેવું બેઠની મુલાકાત લીધી હશે, તે બલુતા ૪ હશે કે ત્યા સેવિગ ખાતુ ચાલે છે આ ખાતામાં સામટી રકમો ભરાતી નથી રૂપિયો, બે રૂપિયા, પાચ રૂપિયા એમ નાની નાની રકમો ભરાય છે, પણ એવી બેઠને લાખો રૂપિયા મળી જાય છે અને ખાતુ ચલાવનાર પાસે થોડા વર્ષમાં એ-પાચ હજારની મૂડી થઈ જાય છે જો એ માણસોએ ‘રૂપિયામાં શુ ?’ ‘બે રૂપિયામાં શુ ?’ ‘પાચ રૂપિયામાં શુ ?’ ‘એરો વિચાર કરીને તેને ખર્ચી’ નાખ્યા હોત તો આજે તેમની પાસે કંઈ મૂડી ન હોત અને કોઈ માદગીનો પ્રસંગ આવ્યો હોત કે વિવાહવાજનનું ટાણુ આવ્યું હોત તો તેઓ મહદ માટે ત્યા ત્યા ફાર્શ મારતા હોત એટલે નાના માથી મોટું થાય છે, એમાં કોઈએ શકા રાખવી નહિ

૧. દરિયા જેમ ઘણા માણસો આશ્ચર્ય અનુભવે છે કે તેમાં આટલું બધું પાણી ક્યાથી આવ્યું ? પણ બલુનારાઓ જાણે છે કે સખ્યાબધ નદીઓ તેમાં પ્રતિફલે પોતાનું જળ દલવી રહી છે, તેથી જ તેમાં પાણીનો આટલો મોટો જખ્યો ભેગો થયો છે નદીઓને એ જળ એક સામટું કે એક જગાએથી મળ્યું નથી જેણે કોઈ પણ નદીનું મૂળ કે ઉદગમસ્થાન જોયું હશે, તે જરૂર જાણી શક્યા હશે કે નદીની શરૂઆત એક નાના ઝરણુ રૂપે હોય છે પછી

તેમા બીજી, ત્રીજી, ચોથી એમ અનેક જરૂરો મળે છે અને તેથી જ તેમા પાણીનો પ્રવાહ મોટો થનો જાય છે એટલે નાના નાના નિયમો અહીં કરવાથી મહામયમમિદ્ધ મુખી પહોંચી શકાય એમા શકા કરવા જેવું નથી.

૬-નાના નિયમો પણ લાભ કરે છે

(કુભારની ટાવ જોવાનો નિયમ લેનારનું દર્શન)

નાના નિયમો પણ પ્રસંગ આવ્યે મનુષ્યને કેવો લાભ કરે છે, તે નીચેના દૃષ્ટાંતથી જરાજરા સમજી શકાશે —

એક વણિકનો પુત્ર ઘણો સ્વચ્છદી અને ઉદ્યત હતો તે વડીલની વાત માનતો નહિ કે ધર્મ પર શ્રદ્ધા ધરાવતો નહિ. માતપિતાએ ઘણી શિખામણ આપી કે વધારે નહિ તો એક નવકારશી જેટલો નિયમ લે, પણ તેણે એક યા બીજી બહાનુ આગળ ધરી એટલો નિયમ પણ લીધો નહિ હવે એક વાર ગામમા કેાઈ સાધુ-મહાત્મા પધાર્યા અને અમૃત વાણીથી ધર્મનો ઉપદેશ આપવા લાગ્યા, એટલે ગામલોકો તેમનો ઉપદેશ સાંભળવા મોટી સંખ્યામા એકત્ર થયા. તેમા આ વણિક પણ પોતાના પુત્રને લઈને સામેલ થયો.

સાધુ-મહાત્માએ હેતુ અને દૃષ્ટાંતથી જરૂરો પોતાનો ધર્મોપદેશ પૂરો કર્યો અને જધા લોકો પોતાના ઠંકણે ગયા, ત્યારે આ વણિકે મહાત્માને વિનંતિ કરી કે ‘આપનો કરુણાના ભંડાર છે, દયાના સાગર છે, એટલે મારા પર દયા લાવીને આ પુત્રને ધર્મનો કઈક ઉપદેશ આપો, તો એ રસ્તે આવે અને કલ્યાણનો ભાગી થાય’

મહાત્માએ એ વિનંતિનો સ્વીકાર કરીને વલ્લિકપુત્રને ધર્મનો મુદ્દર ઉપદેશ આપ્યો અને કંઈ પણ નિયમ લેવાનો આમ્રક કયો, ત્યારે એ સ્વચ્છરી ઉદ્ધત વલ્લિકપુત્રે મજાકમાં કહ્યું કે ‘મારાથી બીજે કોઈ નિયમ લેવાય તેમ નથી, પણ મારા ઘરની પાસે એક કુભાર રહે છે, તેની ટાલ જોઈને રોજ ભોજન કરવું, એવો નિયમ લઈ ચકીશ’

કુભાર રોજ એક જ સ્થળે બેસીને વાસણ ઉતારતો હતો અને તેણે માથું પોતાના ઘરમાં જરા ઊંચા ઘવાથી જ દેખાતું હતું, એટલે તેમાં કંઈ પણ મહેનત નહિ પડે, એમ બધી વલ્લિકપુત્રે આ ડરખાસ્ત કરી હતી પરંતુ મહાત્માએ તેને વધાવી લીધી અને જણાવ્યું કે ‘તારે આ નિયમ લેવાની ઈચ્છા હોય તો આ નિયમ લે, પણ તેને સારી રીતે પાળજે એમાં કોઈ ભૂલચૂક થાય નહિ જેઓ લીધેલો નિયમ કે લીધેલી પ્રતિજ્ઞા તોડે છે, તેમની અધોગતિ થાય છે અને તેમને અનેક જાતના આક્રમક દુષ્ટો સહન કરવા પડે છે’

‘આ નિયમ હું જરાબર પાળીશ’ એમ જણાવી વલ્લિકપુત્ર પોતાના પિતાની માથે ઘરે આવ્યો અને બીજા દિવસથી કુભારની ટાલ જોઈને ભોજન કરવા લાગ્યો.

હવે એક વાર તે વલ્લિકપુત્ર પોતાના કામકાજથી પરવારીને ભોજન કરવા ઘરે આવ્યો અને નિયમ પ્રમાણે કુભારની ટાલ જોવા બેસ્યો થયો, પણ કુભારની ટાલ દેખાઈ

નહિ કુભાર ત્યા બેઠા હોય તો એની ટાલ દેખાય ને ?
મૂલ નાસ્તિ ક્ષુત શાસ્ત્રા ?

વલ્લિકપુત્રે માન્યુ કે આજે તે બીજા કેાઈ કામમા
શુચાયેા હશે, એટલે તેના ઘરે ગયો અને અહીં તહીં જોયું,
પણ કુભાર દેખાયો નહિ પછી તેણે કુભારણને પૂછ્યું
કે ‘આજે ખટેલ કેમ દેખાતા નથી ?’

કુભારણે કહ્યું કે ‘એ તો સારી સવારના માટીખાણે
ગયા છે, તે માટી લઈને હવે આવતાજ હશે હું પણ
તેમની રાહ જોઈ રહી છું’ પરંતુ વલ્લિકપુત્રને સોજનની
વેળા થઈ ગઈ હતી અને તેને જલ્દી સોજન કરી લેવું
હતું, એટલે તે ઉતાવળે ઉતાવળે ગ્રામખંડાર ગયો અને
માટીખાણના રસ્તે ચડ્યો.

અહીં કુભારે કેટલીક માટી ખોદી કે સોનામહોરોથી
ભરેલો એક ઘડો મળી આવ્યો હતો જેણે છઠ્ઠીમાં
સોનામહોર નજરે ન જોઈ હોય, તેને એકાએક સેકડો
સોનામહોરો મળી જાય, ત્યારે અતિશય આનંદ થાય એ
સ્વાભાવિક છે. ઘણા માણસો એકાએક ધન મળતા કે
લોટરીનું મોટું ઇનામ લાગતા હર્ષના આવેશમા આવીને
પાગલ બની જાય છે કે સાનસાન ભૂવી જાય છે, પણ
કુભારનું કાળજી ઠેકાણે હતું તેણે ભાગ્યદેવીની કૃપા
માંનીને ચેલા ઘડાને એક ખાડામા મૂકી તેના પર થોડી
માટી નાખી દીધી હતી અને ‘કદાચ અહીંથી આવા બીજા

ઘડા પણ મળી આવશે, ' એ વિશ્વાસી તેણે ફરી જાણે.
ચડાવી દત્તી 'જહા છાહો સદા છોહો' જેમ લાભ માથે
તેમ લોભ વધે, એ કેવળ બળવું નથી ?

લક્ષ્મીની લાલચમાં તપડાયેલા મનુષ્યને મગધ કે
'પરિશ્રમનુ જ્ઞાન રહેતું નથી, એટલે કેટલો સમય નયો કે
કેટલો પરિશ્રમ પડયો ? તેનું કુભારને જ્ઞાન ગ્રંથું ન હતું
એ તો એક સરખું જોડામ જ કરી રહ્યા હતા. આથી
તે પરસેવે રેણજેન યઈ ગયો હતો અને માથા પરની
પાથડી પરસેવાથી બીજાઈને ખરાબ ન થઈ બલતે માટે
તેને બાલુએ મૂકી લીધી હતી. આથી વલ્લિકપુત્ર માટી
ખાણથી ઘોટા છેડે રહ્યો કે તેને કુભારના માથાની ટાલના
દર્શન થઈ ગયા અને તે નિયમ પગાવાના આનંદમાં આસીને
બેઠી હતો કે 'જોઈ લીધી, જોઈ લીધી'

આ યજ્ઞોએ કુભારને ચમકાવ્યો અને તેણે જાણી
ટાક કરીને જોયું તો વલ્લિકપુત્ર નજરે પડ્યો. આથી
તેના મનમાં વહેમ પડ્યો કે 'જે આ વાણિયે લશ્મી
જોઈ લીધી, તેથી જ 'જોઈ લીધી ! જોઈ લીધી !' એમ
જોઈયો છે જો તે રાજ્યને કે ગભ્યાધિકારીઓને ખજાર
આપી દેશે તો ધન્યુ નેનું ધૂજ મળશે અને મારે કેટલું
કચેરીના આટા-ફેરા ખાવા પડશે, એ દેગટમાં તેથી લાજ
તેને મનાવી લઉં ' આથી તેણે ઘાટો પાડીને કહ્યું કે 'ચેડ !
તમે જોઈ લીધી તેવસાઈ કર્યું, પણ પાસે આવેલ આમા
મારો અને તમારો અરધો અરધ ભાગ છે '

વણિકજાતિ સ્વભાવથી જ ચતુર હોય છે અને આ તો બારે નટખટ હતો, એટલે કુભારની વાત તેના સમજવામા તરત આવી ગઈ આથી તે માટીખાણની વડન નજીક ગયો અને કહેવા લાગ્યો કે ‘આખું કહોણું ખવાતું નથી માટે આમાથી કેટલોક ભાગ આપણે રાજવાધિકારીને આપવો પડશે અને તો જ લક્ષ્મી આપણા ઘરમા રહેશે.’ એટલે કુભારે સર્વ કંઈ તેની સલાહ પ્રમાણે કયું અને બંને માલદાર થયા.

આ વખતે વણિકપુત્રને વિચાર આવ્યો કે ‘મે હાસી-મળકમા એક નાનકડો નિયમ લીધો હતો, તેનું પરિણામ આવું સુંદર આવ્યું તો સમજણપૂર્વક સારા નિયમો લેવાથી તેનું પરિણામ કેવું સુંદર આવે ? માટે પેલા મહાત્મા ફરી ગામમા આવે તો તેમની આગળ જઈને ખીલ નિયમો લેવા ’

બનવા કાળ તે પેલા મહાત્મા તે ગામમા આવ્યા, એટલે વણિકપુત્રે તેમને વદના કરીને બનેલી બધી હકીકત કહી સમજાવી અને પોતાને કેટલાક સારા નિયમો આપવાની માગણી કરી ત્યારે મહાત્માએ કહ્યું કે ‘સહુથી સારા નિયમો તો પાત્ર મહાત્મતો જ છે કે જેનું નિરતિચાર પાલન કરવાથી મનુષ્ય અક્ષય અનંત સુખની પ્રાપ્તિ કરી શકે છે ’ આથી તે વણિકપુત્રે પાત્ર મહાત્મતો ધારણ કર્યા, અર્થાત્ સાધુજીવનની સાધના સ્વીકારી અને તેના નિરતિચાર પાલન વડે મૃત્યુ બાદ બારમા દેવ-

લોકમા મહર્ષિ'કે દેવ તરીકે સ્થાન મેળવ્યું. તાત્પર્ય'કે નાના દેખાતા નિયમો પણ સમય આવ્યે મનુષ્યને લાભ કરે છે

૭-સારા નિયમો સમજ્યા વિના લેવાય તો પણ લાભકર્તા છે. (વકચૂની વાર્તા)

કેટલાક મનુષ્યો એમ કહે છે કે 'જમારા હિલમા ભાવના પ્રકટે તો નિયમ લઈએ, પણ કોઈના કહેવાથી કે શરમાશરમીવી નિયમ લઈએ તેમા લાભ શુ ?' પરતુ અનુભવ એમ બતાવે છે કે સારા નિયમો સમજ્યા વિના લેવાય તો પણ લાભકર્તા છે વકચૂની વાર્તા આ વિષયમા વધારે પ્રકાશ પાડશે

મૂળ ક્ષત્રિયનો પુત્ર, લાડકોડમા ઉછરેલો, પુષ્પચૂલ નામ, પણ પોતાની વાકી ચાલથી સહુને છેતરતો, એટલે વકચૂલ નામથી પ્રસિદ્ધ થયો.

તેને જીભારનો છદ હતો અને પૈસા ખૂટતા ચોરી પણ કરતો, એટલે લોકોની નજરે ખૂબ ચડે તેમા નવાઈ નથી

તેની વિરુદ્ધ ઘણી ક્ષરિયાદો થઈ, એટલે રાજાએ જાકારો આપ્યો અને તે પોતાની પત્ની તથા બહેનને લઈ ચાંડી નીકળ્યો આવાને આશ્રય પણ કોણ આપે ? છેવટે તે એક ચોરખંડીમા ગયો અને પલ્લિપતિની સેવા કરવા લાગ્યો. ત્યાં સાહજ, દૃઢતા, કૂરતા વગેરે શુભોધી પ્રસન્ન થયેલા પલ્લિપતિએ તેને ઉત્તરાધિકારી નીમ્યો અને કાલ

કહે તે પલ્લિપતિ થયો પછી ઘણા ચોરોને એકઠા કરી, તે માટી માટી ધાઠા પાકવા લાગ્યો અને એ રીતે પોતાનો કાલ નિર્ગમન કરવા લાગ્યો.

એક વાગ સાનતુ ગ નામના એક આચાર્ય પોતાના શિષ્ય સાથે તેની પલ્લીમાં આવી પહોંચ્યા તે વખતે આકાશ ઘનઘોર વાદળધી છવાયેલું હતું અને ઝરમર ઝરમર વરસાદ વરસવો શરુ થઇ ગયો હતો, એટલે વકચૂલે તેમને ઉતરવાનું સ્થાન આપ્યું, પણ સાથે જ એક વિનંતિ કરી કે ‘ તમારે મારી હઠમાં કેાઇને ધર્મનો ઉપદેશ આપવો નહિ ’ આચાર્ય દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ અને લાવના સારી રીતે જાણકાર હતા, એટલે તેમણે એ વિનંતિનો સ્વીકાર કર્યો.

સાધુજીવનોચિત સ્વાધ્યાય, જ્ઞાન અને તપશ્ચર્યામાં ચાતુર્માસ વ્યતીત કર્યા પછી આચાર્યે વકચૂલને કહ્યું કે ‘ હે મહાતુલાવ ! હવે અમે અન્યત્ર વિહાર કરીશું ’ એટલે વકચૂલ પોતાના પરિવાર સાથે તેમને વળાવવા સાથે આવ્યો એમ કરતા તે કેટલેક દૂર ગયો, ત્યારે આચાર્યે પૂછ્યું કે ‘ આ હઠ કેાની છે ? ’ વકચૂલે કહ્યું કે ‘ મારી હઠ તો પૂરી થઇ, આ હઠ બીજાની છે ’ એટલે આચાર્યે કહ્યું કે ‘ અમે આખું ચાતુર્માસ તારા સ્થાનમાં રહ્યા પણ તારી વિનંતિ મુજબ કેાઇને ધર્મનો ઉપદેશ આપ્યો નથી, પરંતુ વિદ્યા યતી વખતે તને એટલું કહીએ છીએ કે તું કેાઇ પણ પ્રકારનો નિયમ લે, એથી તને ઘણું લાલ થશે. કહ્યું છે કે-

નિયતાઽગ્નિલલ્હમીળા, નિયન્ત્રણમતૃક્ષ્ણમ્ ।

દુરિત-પ્રેત-ભૂતાના, રક્ષામન્ત્રો નિષ્કર ॥

‘ નિયમ સુમમ્ન લક્ષ્મીનું વગર મકળે બધન છે અને પાપરૂપી ભૂતપ્રેતોથી બચવાનો અક્ષર વિનાનો મત્ર છે ’ તાત્પર્ય કે નિયમ લઈને પાળનારને દરેક પ્રકારનું સુખ મળે છે અને પાપના આક્રમણથી તે બચી શકે છે ’

આ સાબળી વકચૂરે કહ્યું ‘ કે એમ જ હોય તો કઈક નિયમ આપો ’ એટલે આચાર્યે પૂબ વિચાર પૂર્વે જ ચાર નિયમો આપ્યા (૧) અન્નવૃથ્થુ ફળ ખાણુ નહિ (૨) કોઈ પર શસ્ત્રનો પ્રહાર કરવો હોય તો માત્ર ડગલા પાછું હંકવું (૩) રાજરાણીનો સ્પર્શ કરવો નહિ અને (૪) ઠાગડાનું માસ વાપરવું નહિ

વકચૂરને લાગ્યું કે ‘ આ નિયમો આવ સહેલા છે, એટલે તેમા ખાસ કરવાપણું કંઈ નથી ’ તેથી રાજા ચતો તે પોતાના ત્યાનકે પાછો આવ્યો

હવે એક વાર તે કોઈ ગામ પર ધાડ પાડીને પોતાના સાથી-સોબતીઓ સાથે પાછો ફરતો હતો, ત્યારે અટધોમાં માર્ગ ભૂલ્યો અને ત્રણ દિવસના કડાકા ચયા એવામા તેના સાથીઓએ એક મનોહર વૃક્ષ જોયું, એટલે બોલી ઉઠ્યા કે ચાલો આપણે આ વૃક્ષના ફળો તોડી લઈએ અને તેનાથી આપણી ઉદગતૃપ્તિ કરીએ ’

વકચૂરે પૂછ્યું કે ‘ આ ફળનું નામ શું ? ત્યારે

સાથીઓએ કહ્યું કે ‘એ તો અમને ખબર નથી’ એટલે વકચૂલે પોતાનો નિયમ ચાદ કરીને કહ્યું કે ‘આ ફળો અબાધ્યા હોવાથી હું ખાઈશ નહિ’

બીજા ચોરોએ આ ફળો તોડીને ખાધા અને યોડી જ વારમા મરણ પામ્યા, કારણ કે એ કિંપાક નામના વિષકળ હતા. આ જોઈને વકચૂલને વિચાર આવ્યો કે ‘જો મારે અબાધ્યા ફળો ન ખાવાનો નિયમ ન હોત તો મારી પણ આજ વલે યાત, એટલે શુરુએ નિયમ આપ્યો. તે સારુ કયું’ પછી તે કેાઈ પણ રીતે પોતાની પદલીમા મહોવ્યો અને પૂર્વવત કાલ નિર્ગમન કરવા લાગ્યો.

એક વાર તે કામગ્રસગે બહારગામ ગયો હતો, ત્યારે ઠેટલાક ભવઈયા (તરગાળા) તેની પદલીમા આવ્યા અને તેના મકાનની આગળ જોલ કરવાની તૈયારી કરવા લાગ્યા. પછી એ ભવઈયા જોલ કરતા પહેલા રાજા કે પટેલ ને આમત્રવા જોઈએ, એ ત્યાં જોલાવવા અદર ગયા ત્યારે બહેને બધુ કે આ તો આપણા વૈરી રાજાના ભવઈયા છે જો તેઓ વકચૂલ પદલીમા નથી, એમ બાણ્યો તો જરૂર તેના રાજાને ખબર આપી દેશે લાડ ભવઈયાઓનો વારોસો શુ ? અને વૈરી રાજાને આ ખબર પડશે, એટલે તે બનતી ઝડપે ચડી આવીને આ પદલીનો નાશ કરશે, માટે આ લોકોને વકચૂલ પી ગેર હાજરીની ખબર પડવા દેવી નહિ એટલે તેણે માણસ દ્વારા કહેવડાવ્યું કે ‘તે (વકચૂલ) હમણા જ જોલ જોવા બહાર આવે છે’ પછી

તેણે આબેહૂબ વકૂલનો પોશાક ખાસ કર્યો અને બહાર આવીને ખેલોનું નિરીક્ષણ કરવા માડ્યું.

ખેલ મોટી રાતે પૂરો થયો, એટલે યવેચ્છ ધન આપીને બવઈયાઓને વિદાય કર્યા અને પોતે મકાનની અંદર આવી. એ વખતે તેની આખો બિઘથી ખૂબ વેગતી હતી, એટલે પેલો પોશાક કાઢ્યા વિના જ તે પોતાની બોનઈ સાથે સૂઈ રહી.

હવે બનવા કાળ એટલે તે જ રાતે વકૂલ બહાર ગામથી પાછો ફર્યો અને પોતાના મકાનમા દાખલ થયેલ ત્યા પોતાની પત્નીને એક પુખ્ત સાથે સૂતેલી જોઈને તે અત્યંત ક્રોધાવમાન થયો અને બનેને ઠાર મારવાના ઇંગતથી તેણે પોતાની કમ્બરે લટકી ગ્રેવી તરવાર મ્યાનમાથી બહાર ખેંચી પણ તે વખતે લીધેલો નિયમ યાદ આવ્યો કે ‘કોઈ પર શસ્ત્રનો પ્રહાર કરવો હોય તો સાત ડગલા પાંડુ હકવું,’ એટલે તે એક, બે, ત્રણ, એમ સાત ડગલા પાંડુ હકવે ત્યા તેના હાથમા રહેલી તરવાર ભીત સાથે અથડાઈને જોરથી અવાજ થયો. એ અવાજને લીધે બહેન જાગી ઉઠી ને ‘અમ્મા મારા વીરને’ એમ બોલતી બાજુએ બિભી રહી આ વખતે બોનઈની નિદ પણ ઉઠી જ ગઈ હતી, એટલે તે ઉઠીને બીજી બાજુ બિભી રહી.

વકૂલને સમજાયું નહિ કે ‘આ બધું શું છે?’ એટલે તેણે હકીકત પૂછી અને બહેને બધી હકીકત કહી સંજાવાવી એ હકીકત સાંજળતા જ વકૂલને -

ગયુ કે શુરુએ આપેલા નિયમે પોતાને મહા અનર્થમાંથી બચાવ્યો છે અન્યથા પત્ની તથા બહેન બંનેનું ખૂન થાત અને કદાચ પોતે પણ પાછળથી એના ગ્રોકમા આપણાત કરી બેસત અહો શુરુનું જ્ઞાન ! અહો શુરુની કૃપા ! તેમજ આપેલા નિયમો ધણા જ મારા છે, ધણા જ સુદર છે અને બરાબર સાવધાનીથી પાળવા જેવા છે ।' એમ વિચારી તે દિવસથી તેણે પોતાના નિયમમા વધારે સાવધાની રાખવા માડી

હવે આગળ શું બન્યું ? તે પણ જોઇએ એક વાર માટી માલમત્તા મેળવવાના ઇરાદાથી વઢ્યલે ગાજમહે લાની ભીત ફાડી અને તેની અંદર આવેલા અત પુરમા પ્રવેશ મેળવ્યો ત્યાં ધણી આવેતી રાખવા છતાં તેના હાથ બર ઊધમા સૂતેલી રાણીને અડકી ગયો, એટલે તે ભગી ઉડી ને ચારે બાજુ જોવા લાગી ન્યા થોડે દૂર હિમત ભેર ઊભા રહેલા વઢ્યલને જોયો

મસગવશાત્ રાજા આજે બીજા ખડમા સૂઇ રહ્યો હતો, એટલે તે એકલી જ હતી દાસીઓ પણ બહારની પરમાળમા અડી તહી સૂતેલી હતી

એકાત એ પાપનો બાપ ગણાય છે, અર્થાત્ એકાત મળે અને પાપસાગમી મોજૂદ હોય તો મનુષ્યનું મન પાપ કરવા તરફ તરત ઢળી જાય છે આ પ્રમાણે એકાત અને પ્રૌઢ પુરુષોનો યોગ મળતા રાણીને વઢ્યલની સામે લોગ લોગવવાની ઇચ્છા થઇ, એટલે તેણે ઇશારાથી વઢ્યલને પોતાની પાસે બોલાવ્યો અને કહ્યું કે 'તું અહીં શા

માટે આવ્યો છે? તને પુષ્કળ મનદોલતની ઈચ્છા અહીં
જેથી લાવી હોય તે તારી એ ઈચ્છા હું પૂર્ણ કરીશ,
પણ તારે મારી એક વાત કળૂવ કરવી પડશે’

એક તે રાજરાણી અને યૌવનમસ્ત એટલે તેની
અંદરતાનું પૂછવું જ શું? તેનો કાળો ભ્રમજ કેશકલાપ
કોઈ પણ કીકીતુ કામણ કરે તેવો કમનીય હતો. તેનું
ચદ્દ તેણે ગોળ મનોહર મુખહુ કોઈ પણ ચક્ષુને ચકિત
કરે એવું ચાક હતું વિશાળ નેત્રો, નમણી નાસિકા,
કેમળ કપોલપ્રદેશ, કમનીય કંઠ, ઉન્નત વદનસ્થલ, પાતળું
પેટ, પુષ્ટ નિતબો અને કદલીચક્ષ સમા કેમળ સાધનો
કોઈ પણ આખતું આકર્ષણ કરવાને પૂરતા હતા. વગી તેના
અગોપાગ અંદર વસાબૂપણથી મુસબ્બ હતા અને સ્વરમા
હોયતનો મધુર ટહુકાર હતો, એટલે કોઈ પણ મનુષ્યનું
મન ગીમ્મ મોહિત થાય તેમ હતું પરંતુ વકચૂવ પોતાના
નિયમમા સાવધ હતો, એટલે તેને ઊંઘા વચનોની કોઈ
અસર થઈ નહિ ઉત્તરમા તેણે એટલુંજ કહ્યું કે, તું
રાજરાણી કોઈ મારી માતા મમાન છે’

આ વખતે બાલુના ખડમા સૂઈ રહેલો રાજા જાગી
ગયો હતો અને બીતના આતરે ઊભો રહીને સર્વ બનાવ
જોઈ રહ્યો હતો.

રાણીએ ફરી કંઈક સત્તાવાહી અવાજે કહ્યું ‘તું
મારી વાત કળૂવ નહિ કરે?’ વકચૂવે કહ્યું કે ‘હું નિય
મથી બધાયેલો છું, એટલે આપની વાતનો સ્વીકાર થવો
અશક્ય છે’

રાણીને લાગ્યું કે આ તો માપ બાઠો થયો, એટલે તેણે ભેરથી જૂમ મારીને કહ્યું કે ‘ઢોઢા, ઢોઢા, મારા વામમા ચેર પેઠો છે અને તે મને સતાવી રહ્યા છે’

આ જૂમ સાબળતા જ દામ-દામી અને સેવક-સિપાઈ દોડી આવ્યા અને તેમણે વકચૂતને પકડી લીધો. પછી સવાર પડતા રાજા સમક્ષ રજૂ કર્યો ને આકરી શિક્ષા ફરમાવવા અરજ કરી. રાજા તો શુ બન્યું છે, તે બધું બાણતો જ હતો, એટલે તેણે વકચૂતનો શુનો માફ કર્યો અને તેના નિયમની પ્રશસા કરી સામતપદ અર્પણ કર્યું.

જ્યાં મૃત્યુદંડ માથે તોળાઈ રહ્યો હતો, ત્યાં આ રીતે સન્માનભર્યું સામતપદ અર્પણ થાય એ જોવું તેવું આશ્ચર્ય ન કહેવાય! પણ વકચૂત સમજી ગયો હતો કે આ બધો પ્રભાવ શુરુમહારાજે આપેલા નિયમનો છે, એટલે તેણે મનથી શુરુને વદન કર્યું અને તેમણે આપેલા નિયમની પુનઃપુનઃ પ્રશસા કરી તે દિવસથી વકચૂલે ચેરી કરવાનો ધધો સદતર છોડી દીધો અને શહેરમા રહી નીતિમય જીવન ગુજારવા માંડ્યું તે હવે પોતાના નિયમોમા પહેલા કરતા પણ નિયેષ સાવધ બન્યો.

એક વાર વકચૂતને પેટનો દુખાવો ઉપડ્યો તે કેમે કરી મટ્યો નહિ ઘણા વૈદો આવ્યા, ઘણા હકીમો આવ્યા, પણ કંઈ તેનું દર્દ કાબૂમા લઈ શક્યું નહિ એ દુખાવા માથી તેને ધીરજ પણ અનેક દર્દો લાગુ પડ્યા અને સ્થિતિ ગંભીર બની, એટલે રાજાએ તેના પ્રત્યેના પ્રેમથી

આકર્ષાઈને નગરમા હઠેરા પીટાઓ કે ‘જે કોઈ વેદ, હકીમ, મત્રવાદી કે જડીભુટ્ટીને જાણનાર મારા મામત વકચૂવનુ હર્દ મટાડશે તેને મોમાચુ ધન આપીશ’ એટલે એક વૃદ્ધ વેગ આગળ આવ્યો ને તેણે વકચૂલના રોગનુ પાકુ નિદાન કરીને જણાવ્યુ કે ‘જે આ દર્દીને કાગડાનુ મામ ખવડાવવામા આવશે તે બચી શકશે, અન્યથા જીવવાની કોઈ આશા નથી’

આ મામળી આજીબાજીના માણસો બોલી ઉઠ્યા કે ‘એમા શુ મોટી વાત છે? હમણા જ કાગડાનુ માંસ હાજર કરીએ’ ત્યારે વકચૂલે કહ્યુ કે ‘મારો દેહ કાંઈ પડતો હોય તો ભલે આજે પડે, પણ મારો નિયમ તોડીશ નહિ કાગડાનુ માંસ મે વર્ત્યું કર્યું છે’ સગામ્નેદીઓએ તથા મિત્ર વગેરેએ તેને ખૂબ સમજાવ્યો કે ‘પ્રાણકષ્ટ હોય ત્યા નિયમ સાચુ જોવાય નહિ,’ પણ તે એકનો બે થયો નહિ નિયમમા ફેટલી મજબતા! કેટલુ દંડપાત્ર!

આજે તો મૃત્યુની છાયા પડી કે ‘જમે તે કરો પણ મારો જીવ બચાવો!’ એવા શબ્દો સર્વત્ર સંભળાય છે અને ઉદ્ધવી ઘડી સુધી ઇન્જેક્શનો તથા અભક્ષ્ય દવાઓનો મારો ચાકુ રાખવામા આવે છે! જલ્દી કે એ ઇન્જેક્શનો અને દવાઓજ નવુ જીવન આપવાના ન હોય! પણ દર્દીઓ એ વિચાર કરતા નથી કે જે આ ઇન્જેક્શનો અને દવાઓમા નવુ જીવન આપવાની તાકાત હોત તો ખુદ ડોક્ટરોના માતાપિતા કે પત્નીપુત્રો શા માટે મરણ

ખામત ? અને પોતે પણ મૃત્યુને આધીન શા માટે થાત ?
પણ મોહ એક એવી વસ્તુ છે કે જે ડાહ્યામા ડાહ્યા
ગણાતા મનુષ્યોનું પણ જ્ઞાન ભૂલાવે છે અને તેમની
આગળ બાલચેષ્ટાઓ કરાવે છે

રાજાએ વકચૂરની સ્થિતિ જૂળ ગંભીર જોઈને જિન
દાસ નામના એક શ્રાવકને તેની આગ્વારમા શેકયો અને
તેને બંને તેટલી શાંતિ પમાડવાની સૂચના કરી આથી તે
શ્રાવકે વકચૂરના નિયમોની પ્રશસા કરીને કહ્યું કે 'હે
મિત્ર ! આ છુવ એકલો જ આવે છે ને એકલો જ જાય
છે આ સર્વ સંબંધો દેખાય છે, તે અજવાના નીજ જેવા
મિથ્યા છે માટે તું દેહ, દારા, પુત્ર, પરિવાર તથા ધન-
વૈભવ પર કોઈ જાનનો મોહ રાખીશ નહિ સાચુ શરણુ
અરિહંતદેવનું છે, સિદ્ધ પરમાત્માઓનું છે, સાધુમહા-
ત્માનું છે અને સર્વજ્ઞપ્રણિત જૈન ધર્મનું છે, માટે તું
ચાર શરણુ અગીકાર કર' એટલે વકચૂરે દેહાદિ સર્વ
વસ્તુઓ પરનો મોહ છોડી દીધો અને ચાર શરણુ અગી-
કાર કર્યા પછી જિનદાસે તેને કલ્યાણકલ્પતરુના અવન્ધ્ય
છીજ જેવો તથા પાપખુજગેસને દૂર કરવા માટે ગરુડ
પક્ષી જેવો નમસ્કાર મહામંત્ર સંભળાવવા માડયો તેનું
પ્રવણુ-મનન કરતો વકચૂર શાંતિ-મમાધિધી મૃત્યુ પામ્યો,
એટલે ને બીજી દેવગતિ પામ્યો

આથી સિદ્ધ થાય છે કે કોઈવાર નિયમો અતરના
ઉચ્ચાત્ર વિના લેવાયા હોય પણ તેનું ચક્રાર્થ પાલન કર-

વામા આવે તો કાલકમે તેમા લાપ દાખલ થાય છે અને તેનુ દ્રવ્યસ્વરૂપ-સાવસ્વરૂપમા પરિણમે છે, એટલે દોઢના કહેવાથી કે શરમાશરમીથી નિયમ ન લેવા એમ કહેવુ ઉચિત નથી જોજી અધારે ખવાય તો પગુ ગળ્યો લાગે છે, તેમ સારા નિયમો મમજ્યા વિના લેવાય તો પણ કાયદો જ કરે છે

‘ નિયમો શા માટે યોજાયેલા છે ? ’ અથવા ‘ નિયમો શા માટે બદલુ કંવા જોઈએ ? ’ તેનુ રહસ્ય સમજાવવા માટે આટલુ વિચેચન પૂરુ છે હવે આપલે નિયમપાલન અંગે કેટલીક વિચારણા કરીએ

૮-લીધેના નિયમો અવશ્ય પાળવા જોઈએ

જેન મહર્ષિઓ કહે છે કે નાનો અથવા મોટો જે કોઈ નિયમ લેવામા આગ્યો હોય તેનુ સમાર્થ પાલન કરવાથી મનની મજબૂતા કેળવાય છે, ત્યાગની તાલીમ મળે છે, ચારિત્રગુણની ધારણા થાય છે, આશ્રવનો નિર્દોષ થાય છે, ઉપશમ ગુણની પ્રાપ્તિ થાય છે, માટે લીધેલા નિયમો કોઈ પણ ભોગે અવશ્ય પાળવા જોઈએ

મનની મજબૂતા કેળવવા માટે એટલે ઈચ્છાશક્તિ કે સકલપશક્તિ (will power) વધારવા માટે કેટલાક માણુનો ત્રાટક કરે છે અને બીજી પક્ષ નાતી મોટી અનેક ક્રિયાઓનો આશ્રય લે છે, તેમને અમારે એટલુ જ સૂચવવાનુ છે કે આ બધા ગ્રાધનો કગ્તા નિયમનુ સાધન ધણુ ઉચ્ચ કોટિનુ છે, એટલે તેનો આશ્રય લઈને જુઓ કે

તમારી સકલ્પશક્તિ કેટલી વધી જાય છે! મન ગમતી એક વસ્તુ સામે પડી હોય છતાં તેનો ઉપયોગ કરવાની વૃત્તિ મનમાં ઉઠવા દેવી નહિ, એ જ સાચું સકલ્પશળ છે.

આપણું મન મર્કટથી પણ વધારે ચચળ છે અને ધ્વજની પૂછડી કરતા પણ વધારે અસ્થિર છે તેની ચચળતા કે અસ્થિરતા મટાડવાનો સિદ્ધ ઉપાય એ છે કે તેને નિયમો વડે બાંધવું. પાણી દેશાર્ધ જવાના સ્વભાવ વાળું છે, પણ તેને ઘડાઓ બાંધવામાં આવે છે તો એક જગાએ સ્થિર રહે છે, તેમ મન પણ દેશાર્ધ જવાના સ્વભાવ વાળું છે, તે નિયમથી બાંધ્યું સ્થિર રહે. ||

જે મનુષ્ય પોતાના નિયમમાં મગ્ન છે, તેનો બદોસો થઈ શકે છે, તેના પર વિશ્વાસ મૂકી શકાય છે, તેના આધારે કોઈ સાહસ ખેડવું હોય તો તે પણ ખેડી શકાય છે, ત્યારે આજ નિયમ લઈને કાલ તોડનારાઓનો કોઈ પણ બદોસો થઈ શકતો નથી, તેના પર જરાયે વિશ્વાસ મૂકી શકાતો નથી, ત્યાં તેના આ માટે સાહસ ખેડવાની વાત તો રહી જ ક્યાં?

જેના જીવનમાં કોઈ પણ નિયમનું પાલન નથી, તેનું જીવન હરાયા દેર જેવું જ ગળી શકાય કે જે અહીંતહીં અનેક જગાએ રખડવા છતાં ઈંટ તૃપ્તિ અનુભવી શકતું નથી નિયમથી તૃપ્તિનો, છેલ્લે થાય છે એટલે જેના જીવનમાં નિયમો વણાયા છે, તેનું જીવન સતોષી હોય છે અને સતોષી મદા સુખી હોય તેમ કોઈ આશ્ચર્ય નથી.

આને સામાન્ય મનુષ્યને મુખ નથી, લખપતિને પણ મુખ નથી અને કોટાધિપતિને પણ મુખ નથી, તેનું ખરું કારણ એ છે કે ધનની તૃણ વધી ગઈ છે અને તે કોઈ રીતે બૂજાવી નથી આ તૃષ્ણાનો ઉદ્ધાર કરવો હોય તો મહર્ષિઓએ બતાવેલા વિવિધ નિયમોના પાલન વડે જ થઈ શકે જેમ છે, એટલે આજના છવનમા મુખ અને શાંતિનું પ્રમાણ વધારવું હોય તો નિયમોની મદત્તા સમજી તેનો સ્વીકાર કરવો જોઈએ અને તેના પાલનમાં પોતાની શક્તિ દેખાડવી જોઈએ.

શ્રી તુલસીદાસે રામચરિતમાનસમાં કહ્યું છે કે 'જ્ઞાન જ્ઞાપ બદ વચન ન જાણ, યદ્ રીતિ રુદ્રાક્ષ મહાશયી જાણ । પ્રાણ બધા પણ કોઈને આપેછું વચન ન બધા અર્થાત્ પોતાની ટેક કે પ્રતિજ્ઞા ન તોલવી એ રીતિ રુદ્ર, કુલમાં સદાકાલ ચાલતી આવેલી છે ' અને તેમાં એટલે જ ઉમેરો કરવા માગીએ છીએ કે માત્ર રુદ્રકુલમાં જ નહિ પણ ભારતના તમામ આર્ય કુટુંબોમાં આ રીતિ ચાલવી આવતી હતી અને તેથી જ ટેક, પ્રતિજ્ઞા કે નિયમનું પાલન માટે આર્ય કુટુંબમાં ભારે કુરબાનીઓ પડી હતી.

‘અમે હીન્દી પ્રતિજ્ઞા પાળશું રે લોચ !

ભણે કાપાના કટકા પાપ !’

આ વચનો ઉચ્ચ સ્તરીય સંસ્કૃત વખતે ફરી ફરીને ઉચ્ચારવામાં આવ્યા હતા, તેનું કારણ એ જ હતું કે લોકો પ્રતિજ્ઞાપાલનનું મહત્ત્વ સમજે અને તેમાં

રહે તો જ લલતમા સફળતા મળે તેમ હતી અને પરદે શીઓનો પગદડો આ દેશમાથી દૂર યાય તેમ હતી એટલે પ્રતિજ્ઞા અથવા નિયમ લઈને તેને જરાજર પાળવા એ જ સિદ્ધિ, સફળતા કે વિજયનું રહસ્ય છે અને તેથી જ મહર્ષિઓએ આપણને મતનિયમોમા અચળ રહેવાનો ઉપદેશ આપ્યો છે

પ્રતિજ્ઞા કે નિયમના પાલનમા અનેક પ્રકારની અડચણો આવે છે એ વાત સાચી, પણ અપૂર્વ ધૈર્ય દાખવી તેનો સામનો કરે તો જોઈએ અને તેમાથી પાર ઉતરવું જોઈએ, તો જ આપણી માનવતા ચોળે અને તો જ આધ્યાત્મિક પ્રગતિના વાસ્તવિક મહાણુ થાય આ વિષયમા સુદર્શન શેઠની કથા આપણને ઘણી પ્રેરણા આપે તેવી છે

૫૬—સુદર્શન શેઠની કથા

ચંપાનગરીમા સખલદત્ત નામે એક શેઠ હતો તેને અહંદામી નામની શુભિયવ પત્ની હતી આ પત્નીએ મોટી ઉમરે એક પુત્રને જન્મ આપ્યો તે રૂપે રૂંઝે ખૂબ ડેખાવડો હતો, એટલે તેનું નામ સુદર્શન પાડયું

માતાપિતાની શીળી છાયામા ઉછરતો સુદર્શન મોટો થયો, એટલે અનેક પ્રકારની વિદ્યા—કલા ગીત્યો અને વ્યવહારમા પણ પારગત થયો

માતાપિતા ધર્મ શ્રદ્ધાળુ અને સસ્કારી હતા, એટલે ધર્મસસ્કારો તેને વારસામા મળ્યા હતા અને સદ્ગુણ

સુદર્શને વ્યાપારમાં થોડા જ સમયમાં સારી પ્રગતિ કરી અને નગરના વ્યાપારીઓમાં અગ્રસ્થાન મેળવ્યું વળી તે પોતાની વ્યવહારકુશળતાથી ગૃહગણમાં પણ સારું માન પામવા લાગ્યો.

એ જ નગરમાં કપિલ નામે રાજનો માનીતો પુરોહિત હતો. તે સ્વભાવે બહુ બલ્લે અને વિદ્વાન હતો. તેને કપિલા નામે સ્ત્રી હતી.

એક વખત કંઈક કામ પડતા સુદર્શન અને કપિલ વચ્ચે દોસ્તી થઈ અને તે શુકલ પક્ષના ચંદ્રની જેમ વધતી ચાલી આથી તેઓ ઘણા વખત સાથે રહેવા લાગ્યા અને 'કાવ્યસાહિત્યવિનોદેન કાલો ગદગતિ ધીમતામ્' એ ઉક્તિને સાર્થક કરવા લાગ્યા.

એક વખત કપિલની સ્ત્રીએ પૂછ્યું કે 'હે સ્વામિન! પહેલા તો તમે રાજ વહેલા ઘરે આવતા અને હાલ મોડું કેમ થાય છે?' કપિલે કહ્યું કે 'શુ કરું? એક એવો મિત્ર મળી ગયો. જે કે તેનાથી છૂટા પડવાનું દિલ થતું નથી. તે દ્રુપદ કામદેવ જેવો છે અને વાતો કરે, ત્યારે મુખમાંથી ફૂલ ગરે છે! એજ હમણા મોડા આવવાનું કારણ છે.'

કપિલાએ પૂછ્યું 'એમનું નામ?'

કપિલે કહ્યું 'સુદર્શન એ વ્યાપારીઓમાં આગેવાન છે અને રાજનો પણ માનીતો છે.'

સુદર્શનનું આ વર્ણન સાંભળી કપિલાનું મન વિહ્વલ બની ગયું અને તેણે મનથી નિર્ણય કર્યો કે ‘ એક વખત કોઈ પણ ઉપાયે સુદર્શન જોડે મેળાપ કરવો ’ સાદી ટેખાવી વાનમાથી પણ કેવું ગંભીર પરિણામ આવે છે, તે આ પરથી અમલ શકાયે

એક વાર કપિલને કોઈ કામપ્રસંગે બહાર ગામ જવાનું થયું, એટલે કપિલાએ સુદર્શનને ત્યાં જઈને કહ્યું કે ‘ તમારા મિત્ર કપિલ બિમાર છે, તે તમને ખૂબ યાદ કરે છે, માટે મારી સાથે ચાલો ’

સુદર્શનનું હૃદય નિર્મળ હતું, એટલે તેને આ વાતમાં કપટની ગંધ શી રીતે આવે? તે કપિલાની સાથે તેના ઘરે ગયો. ત્યાં ઘરમાં દાખલ થતા જ પ્રશ્ન કર્યો કે ‘ મારા બિમાર મિત્ર કયા છે? ’ કપિલાએ કહ્યું કે ‘ તે અદરના ખડમા સૂતા છે ’ અને તે સુદર્શનને લઈ આગળ વધી પાછળ કહી રાખ્યા મુજબ દાસીએ બારણાને સાકળ ચડાવી દીધી

જ્યારે અદરનો ખડ આવ્યો, ત્યારે કપિલાએ કહ્યું કે ‘ તમારા મિત્ર બિમાર નથી, એ તો બહાર ગામ ગયા છે ખરી બિમાર તો હું છું ’ પરંતુ સુદર્શન પોતાના નિયમ માં વજ્જ જેવો દૃઢ હતો તેણે આજ્ઞાપર્યંત કોઈ સ્ત્રી સાથે જોડી આપે જોયું પણ ન હતું, એટલે તે કપિલાની આ વાતમાં શેનો આવે? પરંતુ તેના પંજામાંથી છટકવું કેમ એ એક ✓ પ્રશ્ન હતો પ્રથમ કહે તેને શિ ”

આપવાનો વિચાર આવ્યો, પણ વિષયથી ઉન્નત થયેલા કેાની શિખામણુ માને છે? એટલે એ વિચાર પડતો મૂક્યો અને ચુકિતથી પોતાનો બચાવ કરી લેવાનો નિર્ણય કર્યો.

સુદર્શને કહ્યું ‘ભાણી તમે ભૂલ્યા આ તો તમે બિભુક આગળ લિલા માગી, વધ્યા આગળ પુત્ર માગ્યો આ શરીર પર રૂપ દેખાય છે એટલુ જ, પણ મારાથી કેાઇની ઈચ્છા પૂરી થાય તેમ નથી’

આ સાંભળી કપિલા લોઠી પડી તેને લાગ્યુ કે પોતે સુદર્શનને અહીં લાવવામા ગભીર ભૂલ કરી છે, એટલે તેની ક્ષમા માગી અને બારણા ઉઘાડી નાખ્યા આ રીતે સુદર્શનનો નિયમ અચળ રહ્યો જો મનુષ્યનુ મન દબ હોય તો એ પોતાનો નિયમ જરૂર સાચવી શકે છે.

એક વાર રાજરાણી અભયા તથા કપિલા રાજમહેલના ગોખે બેસી વચ્ચે નતુની શોભા નિહાળી રહ્યા હતા, એવામા રૂપે રણા સમાન એક સ્ત્રીને સામેથી આવતી બેઈ તેની સાથે દેવકુમાર જેવા નાના મોટા છ પુત્રો હતા કપિલા તેના સામુ ટીકી ટીકીને બેઈ રહી પછી તેણે અભયાને પ્રશ્ન કર્યો કે ‘રાણીજી આ સ્ત્રી કેાણુ છે?’

અભયે કહ્યુ કે ‘તુ એને જોળખતી નથી? એ તો સુદર્શન શેઠની સ્ત્રી મનોરમા છે તેની સાથે ચાલે છે તે એના છ પુત્રો છે’

કપિલાએ કહ્યુ કે ‘આપની કંઈક ભૂલ થાય છે. સુદર્શન શેઠને સ્ત્રી કેવી ને પુત્ર કેવા?’

અભયા કહે, ‘કપિલા ! તુ આવો પ્રશ્ન કેમ કરે છે ? સુદર્શન શેઠ તો ખૂબ સામ્યશાળી છે, એટલે તેને આવી મનોહર સ્ત્રી મળી છે અને તેનાવી આ દેવકુમાર જેવા છ પુત્રો થયા છે’

કપિલા કહે, ‘એ તો પુરુષહીન છે તેને પુત્રપરિવાર થાય શી રીતે ?’ પછી તેણે પોતાનો અનુભવ કહી સમજાવ્યો.

એ મામળા અભયાએ હસતા હમતાં કહ્યું કે ‘ગાદી દે ગાદી ! તુ આબાદ છેતરાઈ ગઈ છે તે એનું શરીર પણ ન પારખ્યું ? તારી જગાએ હું હોઉં તો આવી ભૂલ ન જ કરું’

આ શબ્દો કપિલાને હારોહાડ લાગી ગયા અભયા પોતાને મૂર્ખ માને એ તેને બિલકુલ રુચ્યું નહિ એથી તે બોલી કે રાણીજી ! બોલવું મહેલુ છે, પણ કરવું બહુ મુશ્કેલ છે એ તો રુમથે આવ્યે સહુની પરીક્ષા થાય !’

આ શબ્દોએ અભયાને આનંદ ચડાવી તે બોલી ઉઠી કે ‘જો તારા મનમાં એમ જ હોય તો હું કરી બતાવીશ’

કપિલા કહે, ‘તો કગી બતાવજો હું પણ જોઈશ’

તે જ વખતે અભયાએ સુદર્શન શેઠને કોઈ પણ રીતે પોતાની જાગમા ફસાવવાનો નિર્ણય કર્યો અને અનુકૂળ સમયની રાહ જોવા લાગી

તાની સરખી હું સાતુ સી કેટલીક વાર મનુષ્યને અનર્થની મોટી ખાણમાં ધકેલી દે છે, તે અનુભવ !

અનુક્રમે કૌમુદીઉત્સવનો દરેક પીટાયો, એટલે રાજ સમેત સર્વ નગરજનો સુદર વસ્ત્રાભૂષણે ધારણ કરીને નગર બહાર ચાલ્યા પણ સુદર્શન ચેક પર્વતિથિએ પોષક કરતા હતા, એટલે તેઓ એ ઉત્સવમા સામેલ ન થતા એક શૂન્ય ઘરમા જ રહ્યા આ માટે તેમણે આગલા દિવસે રાજની અનુમતિ મેળવી લીધી હતી

આ બાબુ અભયા સુદર્શન ચેકની સર્વ હીલચાલ ઉપર બારીક દેખરેખ રાખતી હતી, એટલે તેને આ વાતની ખબર પડી ગઈ

‘આ તો સોનેરી તક ! તેનો ઉપયોગ જરૂર કરી દેવો’ એવો વિચાર કરીને તેણે રાજને કહ્યું કે ‘આજે મારું મસ્તક ડુંખે છે, એટલે મારાથી કૌમુદી-ઉત્સવમા સામેલ નહિ થવાય’ રાજએ કહ્યું ‘તમને સુખ ઉપરે તેમ કરો’ આ રીતે અભયા પણ નગરમા જ રહી

સંધ્યાએ પોતાનો છેલ્લો પ્રકાશ પૃથ્વી પર પાથર્યો, ત્યારે અભયા સોળે સણગાર સજ્જ તૈયાર થઈ હતી અને પોતાનું કાર્ય કેવી કુગળનાથી પાર પાડવું ? તેના અનેક વિધ મનોરથો કરી રહી હતી તેણે સિપાઈઓને ભૂલમા નાખવા માટે એક સુદર મોઢું પૂતળું કરી રાખ્યું હતું હવે તે કપડાં લઈ માણસો દ્વારા બહારથી મહેલમા મંગાવ્યું સિપાઈઓએ પૂછ્યું, ત્યારે કહ્યું કે રાણીજીને આ દેવમૂર્તિની પૂજા કરવાની છે, માટે લાવ્યા છીએ એમ કરીને અદર ઘાલ્યું, પછી પાછું લઈ ગયા પાછા બીજી

વાર, ત્રીજાવાર લાબ્યા એમ કરતા સિપાઈ એને વિશ્વામ
ભેઠા અને પૂછવાનું માડી વાળ્યું, એટલે કાઉન્સિલ ધ્યાનમાં
રહેલા મુદ્ધર્શનને કપડે લાંબી ઉપાડી લાબ્યા

મુદ્ધર્શનને એક સુદર આસન પર બિભા કરવામાં
લાબ્યા છે, પણ તે નથી બોલતા કે નથી આજો બોલતા ।
બધું કોઈ ચોગીએ સમાધિ ચકાવી દેાય એ રીતે તે
ધ્યાનમાં બિભા છે મનમાં નમસ્કાર મંત્રનો બાપ ચાલુ છે
તેના કરતા ઉત્તમ રક્ષામંત્ર આ જગતમાં જીજ્ઞે કયો છે ?

ગાનતાન મનુષ્યના મનને મોહિત કરનારા ગણાય
છે, એટલે અભયાએ પ્રથમ આશ્રય તેનો લીધો । પણ
સત્વશિવોમણિ મુદ્ધર્શનને તેની કઈ પણ અમર થઈ
નહિ. આથી તેણે અનેક અત્રિવિશેષપૂર્વક નૃત્યનો આગ્રહ
કર્યો અને તેમાં રેડાય તેટલી કળા રેડી, પણ જે ધીર
પુરુષ 'સત્ય વિદ્યતિઞ્ચ ગીઞ્ચ, સત્ય નટ્ટ વિદ્યવળા—મર્ત્ય
પ્રકારનું ગીત વિલાપતુલ્ય છે, અને મર્ત્ય પ્રકારનું
નૃત્ય વિલબનાદૃષ્ય છે' એમ માનતો દેાય તે એમાંથી
કેમ થશે ?

પરિસ્થિતિ આ પ્રકારની જોઈને અભયાએ કરું
'જો મુદ્ધર્શન ! હું કેટલાય દિવસથી તારું દર્શન ઝંખી
રહી હતી, તારો મેળાપ ઈચ્છી રહી હતી તે માટે નાનું
અનુકૂળ સમય આવ્યો છે, માટે તું મારા પ્રેમનો સ્વીકાર
કર તું કહીશ તો તને મુક્તામણિના અલકારો આપીશ,
તારી સાત પેઢી માથે તો પણ ન ખૂટે એટલું ધન આપીશ

વળી તારે હાથીઘોડાની જરૂર હોય તો હાથીઘોડા
આપીશ ને જમીનની જરૂર હોય તો તને માટી બગી
ઠાઠી આપીશ ’

પરંતુ મુદ્દર્શન શેઠ કંઈ પણ બોલ્યા નહિ એ
નમસ્કાર મંત્રના બાપમા જ મગ્ન હતા.

અભયાએ નેયુ કે મુદ્દર્શન ધનવૈભવથી લોભાશે નહિ
એટલે તેણે એની દયાવૃત્તિને ડરકેરવા કહ્યું કે ‘ મુદ્દર્શન
તુ ઘણો દયાળુ છે, તો મારા પર દયા કેમ કરતો નથી
હું તારા વિયોગથી બુઝુ છું અને આ જ રીતે કદાચ
મરણ પામીશ તો તને સીદ્ધતાનું પાપ નહિ લાગે
તુ શા માટે બાણીભૂમીને સીદ્ધતા વહેાગી લે છે ? એ
પાપ તારે ભવોભવમા ભોગવવું પડશે માટે તું મારા સત
તનમનને શાંતિ આપ અને દયાધર્મનું પાલન કર ’

પરંતુ કર્તવ્યના વિષયમા મુદ્દર્શનશેઠની સ્ત્રી
બરાબર કેળવાયેલી હતી, એટલે આ વચનો પણ તે
કોઈ અમર ઉપનવી શક્યા નહિ.

હેવટે અભયાએ રોદ્ર સ્વરૂપ ધારણ કર્યું અને
કહેવા લાગી કે ‘ મારી ઈચ્છાનો અનાદર કરવાનું પરિધ
શુ આવશે તે બાજુ છે ? તુ ઘરબારથી ભદ્ર થઈરા,
વૈભવથી વચિત થઈશ અને રમ્તાનો રજાતો. સિપ
બની જઈરા ! અથવા તો તારો મર્વનાશ થવાનો છે, એ
જ તને મારી ઈચ્છાનો અનાદર કરવાનો સૂચે છે. ’

પરંતુ મુદ્દર્શન ધમકીથી ડરી જાય એવો કાવર ન હતો, મુદ્દર્શનની આગળ પ્રસ્તુત નમાવી દે એવો મુદ્દર્શન ન હતો. ચોર ચક્રવર્તીએ પણ પૈયં ધરવું એ મદર્શનની શિષ્ય તેણે પોતાના હૃદયમાં ભરાવેલ ઉનારી હતી એટલે તેને આ ધમકીએ કંઈ પણ અગર કરી નહિ હવે અજાણે માટે એક જ ઉપાય બાકી રહ્યા હતા. અને તે એણે ભરાવેલ અજાણ્યો પોતાના સર્વ અલકારો તોડી નાખ્યા, વમો વેરણુછેરણુ કરી નાખ્યા અને ચરીર ધોડા ઉઠારડા કંગી જૂમ મારી દે 'દોઢો દોઢો' મને મથાવો, આ નરાધમ મને મનાવી રહ્યો છે '

રાણીની જૂમ સાબળી બધા હાસ્યહાસીએ દોડી બાબ્યા ને તેમણે મુદ્દર્શન ચોકને મુદ્દર્શન બાધી કેદખાનામાં પૂર્યા

સવાર થતા રાજા ઉત્સવમાંથી પાછો ફર્યો, ત્યારે જમયાતુ મોડું એકદમ ઉદાસીન બેઠો ને તેણે કારણ પૂછ્યા હાગ્યો. રાણીએ કહ્યું 'આ તમારો માનીનો મુદ્દર્શન ઉપરથી ઉજળો લાગે છે, પણ અદરથી થયો નીચ છે, થયો પાપી છે કાલે એ લુચ્ચો કેાલુ જલે કંઈ રીતે નગરમાં ભરાઈ રહ્યો હતો અને તમારા બધાની ગેરહાજરીનો લાભ લઈ મારા મહેલમાં પેચી ગયો હતો તેના પંજમાંથી હું માડમાડ બચી શકી '

રાણીની આ હકીકત સાબળી સંજ્ઞ સતોષીળો થઈ ગયો અને મુદ્દર્શનને પોતાની સમક્ષ રજૂ કરવા

કર્યો એ રીતે સુદર્શન એક ટેદીની હાલતમા તેની મમતા રજૂ થયો, ત્યારે ગજાએ કહ્યું કે ' સુદર્શન ! આ હું શું માલગી રહ્યો છું ! ચંદ્રમાથી અગ્નિ કેમ વરત્યો ? શુભા બમાથી દુર્ગા કેમ પ્રગટી ? કવનને બદલે કથીર કેમ નીકળ્યું ? '

સુદર્શન શેઠે વિચાર કર્યો કે ' જો હું બધી બનેલી હકીકત રાજાને કહીશ તો જરૂર એ રાણીને ઠાર મારશે, માટે માગ પર જ જે વીતવી હોય તે વીતવા દેવી ' અને તે પોતાના બચાવમા અક્ષર પણ બોલ્યા નહિ

રાજાએ કહ્યું ' સુદર્શન ! તારી સામે જોડું બહાડું કાઢી નગરમા જોવાનો આરોપ છે, અત પુરમા પ્રવેશવાનો આરોપ છે, તેમજ એક શીતલતી સ્ત્રીની મર્યાદા ભંગ કરવાનો આરોપ છે, માટે તારે બચાવમા જે કંઈ કહેવું હોય તે કહી દે '

છતા સુદર્શન શેઠ મૌન રહ્યા તેમના મુખ પર કોઈ જાતનો ગભરાટ ન હતો તે પૂર્વે ગભીરતાથી રાજાના વાત માલગી રહ્યો હતો

રાજાને લાગ્યું કે એ જરૂર ગુનેગાર છે, એટલે પોતાનો બચાવ કરવા અસમર્થ છે અને તેથી જ કંઈ પણ બોલતો નથી, એટલે તેને અવળે ગધેડે બેસાડી નગરમા ફેરવવાની અને બહાર લઈ જઈ શૂળીએ ચઢાવવાની શિક્ષા કરી

૧. જરૂરે એ બીજે કાઈ મનુષ્ય દોષ તો તેણે
 ૨૫૫ ૧૩ ધર્યા દોષ, તેની વારવાર સમા માગી
 ૨૬૬ ૧૪ ધર્યા મુજબ કરવાની અનેક કાઠગુદીઓ
 ૨૭૭ ૧૫ મુજબન ચોકતુ ખમીર જુદી જાતનુ નવુ
 ૨૮૮ ૧૬ જોઈયા વિના ડિપાઈઓની સાથે ચાલ્યા

૨૯૯ ૧૭ કોઈએ રાત્રની આરાનો અમલ કરવા તેમને
 ૩૦૦ ૧૮ મરને મુખે બેસાડ્યા અને ગળામા ખાગડાનો
 ૩૧૧ ૧૯ ખોળે પછી ખોખર દાડકુ વગાડતા તેમને નગરમા
 ૩૨૨ ૨૦ એક લોકોએ ઠેવી ઠેવી વાતો કરી હશે ?
 ૩૩૩ ૨૧ કપના પાકોએ અથ કરી લેવી

૩૪૪ ૨૨ મુજબે મૂલીનુ સ્થાન આનુ અને મુજબન મેને
 ૩૫૫ ૨૩ એક જગમા અન્યા તે વખતે સ્થાનના અધિ
 ૩૬૬ ૨૪ કોઈ પૂછ્યું કે 'તમારે કઈ કહેવું છે ?' ૧૭ મે ૨૫
 ૩૭૭ ૨૫ તેમનું મન નમસ્કારમ વખત જ રમી મુદ્દા

૩૮૮ ૨૬ આ વિધિમા તેમને મૂલીએ ચલાવવા આનુ
 ૩૯૯ ૨૭ અને લોકોએ પાનાની આખો બે દશરે દર્શ દર્શ
 ૪૦૦ ૨૮ આનુ ૨૫૫ નજરે કેમ લેવાય ? પરંતુ ૨૬૬ ૨૬૬
 ૪૧૧ ૨૯ પછી તેમને લાગતા દાવ નેચો ૧૬૬ ૨૬૬ દર્શ ને
 ૪૨૨ ૩૦ બે નેચોએ મૂલી તરફ નજર નાખતે નેચુ જ ૨૫૫
 ૪૩૩ ૩૧ લેવામા આનુ અવજનના મુજબ મિદા ૨૬૬ ૨૬૬
 ૪૪૪ ૩૨ દો લા ૩૩ અને નેમન મુજબ ૨૬૬ ૨૬૬ દર્શ
 ૪૫૫ ૩૩ નેચોએ લાગા અથ મેદા

૪૬૬ ૩૪ ૧૬૬ ૩૫ ૧૬૬ ૩૬ ૧૬૬ ૩૭

કે આ સાચુ ?' લોકોના મનમાં ભારે ગડમથલ પેદા થઈ પછુ તેઓ જે દૃશ્ય અત્યારે જોઈ રહ્યા હતા, તે સાચુ ન હતું, કેમકે સુદર્શનની પત્ની મનોરમાએ પોતાના સુશીલ પતિની આ સ્થિતિ સાબળી કલક ઉતારવા કાઉન્સિલ-ધ્યાન કર્યું હતું તેના અને શિયળના પ્રભાવથી પ્રસન્ન થયેલા શાસનદેવે આ પરિસ્થિતિ નિર્માણ કરી હતી.

કોતુહલાળી વાતને પ્રસરતા રી વાર ? એ વાત વીજળીવેગે રાજ આગળ પહોંચી, એટલે તે ઉતાવળે ઉતાવળે શૂળીના સ્થાને આવ્યો. ને સર્વ દૃશ્ય નજરે જોતા સુદર્શન શેઠને નમી પડ્યો પછી શણીને કઈ પણ શિશા ન કરવાનું વચન લઈને તેમણે રાજને સમર્થ હકીકત જણાવી પરંતુ અભયા હૃદયની પાખી હતી, એટલે તેણે સુદર્શન શેઠના અમતકારિક બચાવની વાત સાબળ ગળે ફાસો ખાઈ લીધો અને પોતાના હૃદયને કષ્ટ અત આપ્યો.

આ બનાવ પછી મમાર પરથી વૈરાગ્ય પામીને સુદર્શન શેઠે સાધુહૃદયનો સ્વીકાર કર્યો અને ઉત્કૃષ્ટ સયમ-તપન આરાધન કરી કેવળજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ કરી એટલે લીધેલા નિયમો કોઈ પણ ભોગે પાળવા એમાં જ ખરી બહાદુરી છે અને એવા જ પુરુષો આ જગતમાં પોતાના નામ અમર કરી બાક છે, એમ ખાતરીથી માનવું.

૧૦-નિયમ એજ પ્રત્યાખ્યાન

નિયમ શબ્દની પાછળ જે ભાવ રહેલો છે, તે પ્રત્યા

શબ્દ શબ્દી વિશેષ વ્યક્ત થાય છે, એટલે જૈન શાસ્ત્રોમા ને મોટે પ્રત્યાખ્યાન કે પચ્ચકખાણુ શબ્દનો જ વિશેષ થોડ થાય છે

પ્રશ્ન—પ્રત્યાખ્યાનનો અર્થ શો ?

ઉત્તર—પ્રત્યાખ્યાન શબ્દ ત્રણ પદોનો બનેલો છે પ્રતિ+પ્રા+દ્યાન તેમા પ્રતિ ઉપસર્ગ પ્રતિકૂળતાનો સાવ દર્શાવે છે, પ્રા ઉપસર્ગ અનુકૂળતાનો અર્થ દર્શાવે છે અને દ્યાન પદ કથનનો સંકેત કરે છે, એટલે જે કથન કે જે પ્રતિમા પાપ, અસયમ કે અભિરતિને પ્રતિકૂળ હોય અને ધર્માચરણ, સયમ કે વિરતિને અનુકૂળ હોય તે પ્રત્યાખ્યાન કહેવાય શ્રીયશોદેવસૂરિએ પ્રત્યાખ્યાનસ્વરૂપમા આ વસ્તુ ૬૫૪ કહી છે

પટ્ટિફલમવિરદ્દ, નિરદ્દિભાવસ્સ આમિસુક્ષ્મેણ ।
સાળ કહણ સમ્મ, વચ્ચક્ખાણ વિણિદ્દિ ॥

‘અભિરતિને પ્રતિકૂળ અને વિનિરતિને અનુકૂળ એણે જે સમ્યક્કથન તેને જિનેશ્વરએ પ્રત્યાખ્યાન (પચ્ચકખાણુ) કહેલું છે’

પ્રત્યાખ્યાનનો આ અર્થ શ્રી ૬૫૪ કહ્યો છે ૬૫૪ થશે પિતાના પૂનથી ઉરકેસાયેલે જુર કેરે નિજમ જલજ કરે કે ‘હું પૂનીય કે તેના પુરુષકર્મદંડ કે જે પૂન કરીશ,’ તો જો પ્રત્યાખ્યાન વિરુદ્ધ નહીં, દાખલ તે પાપની વૃદ્ધિ કરનાર છે અને જિનને કે જ

પ્રતિકૂળ છે અથવા લાઇલાહુઓના કપકા મેલ્યાથી ત્રાસેલો એક મનુષ્ય એવી પ્રતિજ્ઞા કરે કે ‘હું ચેનકેન પ્રકારે રોજ પચીસ કપિયા કમાઈ લાવીશ’ તો એ પ્રતિજ્ઞા પર નિયમ કે પ્રત્યાખ્યાન કહેવાય નહિ, કારણ કે તેમાં સ્વ મજ્જને છૂટો દોર છે, એટલે અનેક પ્રકારના પાપોનું સેવ થવાનો સંભવ ॥ તેમાં મયમ કે વિરતિને અનુકૂળ કહી શકાય નથી અથવા એક મનુષ્ય એવી પ્રતિજ્ઞા કરે ‘રોજ હું અમુક પ્રકારનું ભોજન કરીશ’ તો એ પ્રતિજ્ઞા પર નિયમ કે પ્રત્યાખ્યાન કહેવાય નહિ, કારણ કે ભોજન નથી ક્રિયા મયમગુણની પુષ્ટિ કરનારી નથી, તેમજ તેના અનેક પ્રકારના આરભ-સમારભને ઉત્તેજન મળવાનું સંભવ છે

હું રોજ નવકારશી કરીશ, પોરિસી કરીશ, દેવદર્શન કરવા જઈશ, પ્રભુની નેવાપૂજા કરીશ, વ્યાખ્યાન સાંભળવા જઈશ, સામાયિક કરીશ, પ્રતિક્રમણ કરીશ, અમુક દ્રવ્ય (ખાવાની વસ્તુ)થી વધારે નહિ વાપરું, અમુક વસ્તુથી વધારેનો ઉપસોગ નહિ કરું વગેરે ટેક કે પ્રતિજ્ઞાઓ અવિરતિને પ્રતિકૂળ છે અને વિરતિને અનુકૂળ છે, તેથી તેને નિયમ કે પ્રત્યાખ્યાન કહી શકાય.

પ્ર०—નિયમ અને પ્રત્યાખ્યાન એકાર્થી છે, એવું કેાઈએ સ્પષ્ટ કહ્યું છે ?

ઉ०—હા શ્રી હરિભદ્રચૂરિણે પાપમા પચાસકમાં

[નિયમ એક પ્રત્યાખ્યાન]

ને શ્રી યોગેશ્વરચરિત્રે પ્રત્યાખ્યાન-સ્વરૂપમા નિયમ અને પ્રત્યાખ્યાન એકાધી' છે, એવું સ્પષ્ટ કહ્યું છે જેમકે—

‘વચસ્ત્વાગ નિયમો, ચરિત્તધર્મો હૌતિ યગદ્દા ।

મૂડુત્તરવિસય, ચિત્તમિત્ત વર્ણિય સમયે ॥

‘પ્રત્યાખ્યાન, નિયમ અને ચારિત્રધર્મ’ એ એકાધી’ શબ્દો છે મૂલગુણ અને ઉત્તરગુણનું વિષયભૂત આ પ્રત્યાખ્યાન શાસ્ત્રમા અનેક રીતે વર્ણવાયેલું છે’

‘વચસ્ત્વાગ નિયમો, અમિમાહો ચિરમણ વય વિરદ્ ।

શાસ્ત્રવદારનિરોહો, નિવિચિ યગદ્દિયા સદા ॥

‘પ્રત્યાખ્યાન, નિયમ, અભિગ્રહ, વિરમણ, મત, વિરતિ, શાસ્ત્રવદારનિરોધ અને નિવૃત્તિ એ એકાધી’ શબ્દો છે’

પ્ર૦—પ્રત્યાખ્યાન માટે આ ઉપરાંત બીજા કંઈ શબ્દ વપરાય છે ?

ઉ૦—હા તેને માટે શુભધારણા શબ્દ વપરાય છે. આવશ્યકસૂત્રની ટીકામા કહ્યું છે કે ‘ઈદં તુ ગુણધારણા પ્રતિપાદયતે સા ચ મૂલગુણોત્તરગુણ-પ્રત્યાખ્યાનરૂપેતિ । અહીં શુભધારણા કહેવાય છે, તે મૂલગુણ અને ઉત્તરગુણના પ્રત્યાખ્યાનરૂપ છે’

પ્ર૦—આ પાક તો ટીકાનો આપ્યો, પણ મૂલ પ્રયોગો એ શબ્દનો પ્રયોગ થયો છે ખરો ?

ઉ૦—હા અઉસરણુપદ-નામા તેનો પ્રયોગ થયેલો છે તે આ પ્રમાણે

ગુણધારણરૂપે, પચ્ચક્ષણેણ તવદ્ધારસ્ત ।

વિરિયાયારસ્ત, પુણો સન્વેદિં વિ કીરણ સોદી ॥

‘શુષ્કધારણરૂપ પ્રત્યાખ્યાન વડે તપના આચારોની તેમજ વીર્યાચારની સર્વ પ્રકારે શુદ્ધિ થાય છે’

૧૧-પ્રત્યાખ્યાનના પ્રકારો

પ્રત્યાખ્યાનના મુખ્ય પ્રકારો બે છે એક મૂલગુણ-પ્રત્યાખ્યાન અને બીજી ઉત્તરગુણ પ્રત્યાખ્યાન અર્થાત્ એક મૂલગુણસબંધી પ્રત્યાખ્યાન કરાય છે અને બીજી ઉત્તરગુણ સબંધી પ્રત્યાખ્યાન કરાય છે

મૂલગુણ પ્રત્યાખ્યાનના બે પ્રકારો છે સર્વમૂલ-ગુણ પ્રત્યાખ્યાન અને દેશમૂલગુણ પ્રત્યાખ્યાન અર્થાત્ મૂલગુણનું પ્રત્યાખ્યાન બે પ્રકારે કરાય છે એક સર્વંથી અને બીજી દેશથી

તેમાં સર્વંથી મૂલગુણનું પ્રત્યાખ્યાન કરતા પ્રાણાતિ-પાત-વિરમણ-મત વગેરે સાધુના પાત્ર મહામતો ઉચ્ચરવામાં આવે છે અને દેશથી મૂલગુણનું પ્રત્યાખ્યાન કરતા સ્થૂલ પ્રાણાતિપાત-વિરમણ-મત વગેરે ધ્યાવકના પાત્ર અણુમતો ઉચ્ચરવામાં આવે છે

ઉત્તરગુણ પ્રત્યાખ્યાનના બે પ્રકારો છે સર્વ ઉત્તર ગુણપ્રત્યાખ્યાન અને દેશઉત્તરગુણપ્રત્યાખ્યાન અર્થાત્ ઉત્તરગુણનું પ્રત્યાખ્યાન પણ બે પ્રકારે કરાય છે. એક સર્વંથી અને બીજી દેશથી

તેમા સર્વઉત્તરશુષ્કપ્રત્યાખ્યાનના નીચે પ્રમાણે દશ પ્રકારો છે

(૧) અનાગતપ્રત્યાખ્યાન—તપશ્ચર્યા માટે નિયત થયેલા પશુપક્ષુ વગેરે પર્વો અગ્રણ્ય પહેલાજ તપશ્ચર્યા કરી લેવી કે જેથી તે પર્વ દિવસમા જ્ઞાન, વૃદ્ધ શુરુ આદિતુ' વૈયાવૃત્ત્ય થઈ શકે

(૨) અતિક્રાંતપ્રત્યાખ્યાન—પર્વોમા વૈયાવૃત્ત્યાદિ કારણે જે તપશ્ચર્યા ન થઈ શકી હોય તે પછીથી કરવી

(૩) ક્રોટિમહિતપ્રત્યાખ્યાન—ઉપવાસ વગેરે તપશ્ચર્યા પૂરી થવા વખતે જ તેવી તપશ્ચર્યા કરીથી કરવી

(૪) નિયન્ત્રિતપ્રત્યાખ્યાન—પૂર્વે જે પ્રત્યાખ્યાન કરવાનો સકલ્પ કર્યો હોય, તે રોગાદિ કારણો ઉપસ્થિત થવા છતાં પૂરો પાડવો (આ પ્રત્યાખ્યાન ચૌદપૂર્વી—દશ પૂર્વી તથા જ્ઞાનકલ્પીઓ જેવા અતિ ઉચ્ચ ક્રોટિના મહા-ત્માઓ માટે હોઈ હાલ વિષ્ણુ છે)

(૫) માઠાર પ્રત્યાખ્યાન—જરૂરી આગારો (અપ વાદો) સાથેનું પ્રત્યાખ્યાન જેમકે દૂધ વાપરવાનું પ્રત્યાખ્યાન, પણ વિદેશમા જવું પડે તો છૂટ અથવા અમૂકે પર દિવસે ઉપવાસ, પણ શરીરને સમાધિ ન રહે તો છૂટ વગેરે આજે પ્રાય આ જાતનું પ્રત્યાખ્યાન જ અપાય છે

(૬) અનાકારપ્રત્યાખ્યાન—કોઈપણ આગાર રાખ્યા વિનાનું પ્રત્યાખ્યાન

(૭) પારિમાણુકૃતપ્રત્યાખ્યાન—ઢત્તી, કવળ કે ઘરની મખ્યાનો નિયમ કરતું પ્રત્યાખ્યાન. જેમકે આજે અમુક વખત દેવાયેલું મળે તેથી વિશેષ આહાર કરવો નહિ, અમુક કવળથી વધારે આહાર કરવો નહિ કે અમુક ઘરથી વધારે ફરીને બિસા લેવી નહિ.

(૮) નિરવશેષ પ્રત્યાખ્યાન—અચન, પાન, ખાદિમ અને સ્વાદિમ એ ચારે આહારનું તથા અશીલુ-તમાકુ આદિનું પણ પ્રત્યાખ્યાન.

(૯) સાંકેતિક પ્રત્યાખ્યાન—જેમા કોઈ પણ જાતનો સંકેત હોય તેવું પ્રત્યાખ્યાન આ પ્રત્યાખ્યાનના નીચે પ્રમાણે આઠ પ્રકારો છે. (૧) અગુહમહિત—અગુહમહિય—જ્યાં સુધી મૂઠીમા અગૂહા રાખવામા આવે ત્યાં સુધીનું પ્રત્યાખ્યાન (૨) મુદ્ધિમહિત—મૂડિમહિય—જ્યાં સુધી મૂઠી બાંધી પચ્ચકખાણુ મોકળું ન કરવામા આવે ત્યાં સુધીનું પ્રત્યાખ્યાન (૩) મધિ—સહિત—મઠિમહિય—જ્યાં સુધી કપડે જાક બાંધી રાખવામા આવે ત્યાં સુધીનું પ્રત્યાખ્યાન (૪) ગૂહમહિત—ઘરસહિય—જ્યાં સુધી ઘરે ન આવે ત્યાં સુધીનું પ્રત્યાખ્યાન (૫) પ્રત્વેદમહિત—સેદમહિય—જ્યાં સુધી પરસેરો ન સૂકાય ત્યાં સુધીનું પ્રત્યાખ્યાન (૬) શ્વાસ સહિત—શ્વાસસહિય—જ્યાં સુધી શ્વાસ નીચે ન જમે ત્યાં સુધીનું પ્રત્યાખ્યાન (૭) સ્તિબુકમહિત—ચિબુઅસહિય—જ્યાં સુધી પાત્ર વગેરે પરના પાણીના બિંદુઓ ન સૂકાય ત્યાં સુધીનું પ્રત્યાખ્યાન અને (૮) જ્યોતિસહિત—જેઈ સહિય—જ્યાં સુધી ઘીવો બળે ત્યાં સુધીનું પ્રત્યાખ્યાન.

જેટલા વખતનું પ્રત્યાખ્યાન ચાલે તેટલા વખતનું પ્રત્યાખ્યાન કરી લેવું એ દષ્ટિએ આ સાંકેતિક પ્રત્યાખ્યાનની યોજના છે કેાઈને એમ લાગતું હશે કે આમાં શું ? પણ આ પ્રત્યાખ્યાનોમાં પણ કેાઈ વાર ઘણી આકરી કનોટી થાય છે દાખલા તરીકે ચદ્રાવત સ રાજાએ એવો અભિપ્રાય લીધો હતો—એવું પ્રત્યાખ્યાન કરું હું કે જ્યાં સુધી દીવો બળે ત્યાં સુધી કાપોત્સગ્ગ—કાઉત્સગ્ગ ન પારુ હવે દીવો બળી રહેવા આવ્યો, ત્યારે દાસીએ ધારું કે અધારુ થશે તો રાજા અપ્રસન્ન થશે, તેથી તેણે દીવામાં તેલ પૂર્યું એ રીતે ફરી પણ જ્યારે દીવામાં તેલ ખૂટવા આવ્યું, ત્યારે ફરીથી પૂર્યું તેથી રાજા આખી ગત્રિ કાઉત્સગ્ગ—ખ્યાને કિંશા રહ્યા અને સવાર થયું ત્યારે કાઉત્સગ્ગ પાર્યો—પૂર્ણ કર્યો પરંતુ તે વખતે તેમના બંને પગો લોહીથી ભરાઈ ગયા હતા, એટલે તે નીચે ફળી પડ્યા અને કાલધર્મ પામ્યા પ્રત્યાખ્યાનની આવી હતાથી તે કેવ થયા

(૧૦) અદ્વાપ્રત્યાખ્યાન—નમયમર્પદાવાળું પ્રત્યાખ્યાન આ પ્રત્યાખ્યાનને કાલિક પ્રત્યાખ્યાન પણ કહેવામાં આવે છે તેના દસ પ્રકારો છે (૧) નમસ્કારસંહિત (નમુકકારસંહિત) આ પ્રત્યાખ્યાનને નવમ્પરશી કહેવામાં આવે છે તેમાં સૂર્યોદયથી બે ઘડી સુધી ચારે પ્રકારના આહારનો ત્યાગ હોય છે (૨) પૌરુષી (પિરસી) આ પ્રત્યાખ્યાનમાં સૂર્યોદયથી એક પ્રહર સુધી ચારે પ્રકારના આહારનો ત્યાગ હોય છે પ્રહર જેટલા સમયને શાસ્ત્રીય પરિભાષામાં પૌરુષી કહેવામાં આવે છે, કારણ કે એટલો સમય પુરુષની

છાયા પરથી મપાતો હતો ત્યારે દોઢ પ્રહર સુધી આવું પ્રત્યાખ્યાન હોય છે, ત્યારે તેને માર્ગુપોરિસી કહેવામાં આવે છે (૩) પુરિમાર્ધ-અપાર્ધ (પુરિમડ્ડ-અવડ્ડ) જે પ્રત્યાખ્યાનમાં સૂર્યોદયથી બે પ્રહર સુધી એટલે દિવસના પૂર્વાર્ધ સુધી ચારે આહારનું પ્રત્યાખ્યાન હોય છે, તે પરિમાર્ધ-પુરિમડ્ડ કહેવાય છે અને સૂર્યોદયથી ત્રીજા પ્રહર સુધી એટલે અપાર્ધ સુધી ચારે પ્રકારના આહારનો ત્યાગ હોય છે તેને અપાર્ધ કે અવડ્ડ કહેવાય છે (૪) એકાશન (એગાસણ) જેમાં સૂર્યોદયથી એક પ્રહર કે બે પ્રહર પછી માત્ર એક જ વાર અશન-ભોજન કરી શકાય તેને એકાશન કે એગાસણ કહેવાય છે તેમાં બને તેટલો વિગર્ધનો ત્યાગ કરવો જરૂરી છે હાલમાં તેને માટે એકામણુ શબ્દ પ્રચલિત છે જેમાં ઉપરની રીતે બે જ વાર અશન-ભોજન કરી શકાય, તેને બિયાસણુ એટલે બેઆસણુ કહેવામાં આવે છે (૫) એકલત્યાન (એગલહાણુ) આ પ્રત્યાખ્યાન પણ ઉપરના જેવું જ છે, પણ તેમાં ‘ આઉટણુપસારણુ ’ એ આગાર હોતો નથી, એટલે તેમાં શરીરના અગોપાગનો કોચ-વિસ્તાર થઈ શકતો નથી (૬) આયામામ્લ (આયબિલ) આ પ્રત્યાખ્યાન બીજી બધી રીતે એકલહાણુ જેવું છે, પણ તેમાં હવે વિકૃતિ, કુળ, શાક, મરચુ, ખટાશ વગેરે મસાલાનો ત્યાગ ફરજિયાત છે શ્રી નવપદજીની શ્રેષ્ઠ તથા આસો માસની ઝોળીમાં આ તપનો વિશિષ્ટ વિધિપૂર્વક આશ્રય લેવામાં આવે છે તેનો વધારે વિકાસ વર્ધમાન આયબિલ તપની ઝોળી દ્વારા થાય છે (૭) ઉપ

રામતીર્થ બ્રાહ્મી તેલ

[સ્પેશીઅલ નં. ૧]

સ્વસ્તી

વાળ--વધારવા, મગજ ગાત રાખવા, યાદશક્તિ
સાગી કરવા, શાંત નિદ્રા માટે, ગરીરને માલીસ
કરી સ્ફૂર્તિ આ લાવવા માટે દરેક જગતુમાં દરેકને માટે
ઉપયોગી છે કિંમત મોટી બાટલીના રૂા. ૪-૦૦,
નાની બાટલીના રૂા. ૨-૦૦

શરીર નીરોગી રાખવા માટે આકર્ષક યોગ્ય
ચિત્રપટ અમારે ત્યાંથી મંગાવશો. કિંમત ~~રૂા. ૨-૫૦~~
માથે રૂા. ૨-૫૦

શ્રી રામતીર્થ યોગાચાર્ય

દાદર, સેન્દ્રલ રોડ,

મુંબઈ-૧૪

કંપની લીમીટેડ

પ્રગતિસુચક આંકડાઓ

ન્યૂ ઇન્ડિયા

એકધારી પ્રગતિ દર્શી રહ્યું છે

વર્ષ	પ્રાપ્તિપ્રાપ્તિ સાફી આવક	કુલ રૂ.
૧૯૫૫	રૂ. ૪,૯૭,૪૯,૮૩૪	રૂ. ૭,૦૬,૮૭,૭૩૩
૧૯૫૬	રૂ. ૫,૬૩,૭૭,૯૬૨	રૂ. ૭,૫૯,૮૨,૩૨૬
૧૯૫૭	રૂ. ૬,૩૦,૨૮,૯૩૧	રૂ. ૮,૪૯,૪૦,૮૨૬

કંપનીને ભારતમાં પ્રાપ્તિપ્રાપ્તિ જે આવક મળે છે, લગભગ એટલીજ આવક તેના વિદેશમાં કામકાજમાંથી તેને મળે છે આ ઉત્તરેતર ધની પ્રગતિ કંપનીની કાર્યક્ષમતા તથા સેવાથી પ્રાપ્તિને મળતા સંતોષનો જ્વલત પૂરાવો છે હવે પછી પણ અમારા માનવતા પ્રાપ્તિની એટલીજ કાર્યક્ષમતાથી સેવા કરવાનો અમે કાલ આપીએ છીએ

સત્તામતી & સેવા & સંતોષ

ભારતમાં મોટામાં મોટી જનરલ ઇન્સ્યુરન્સ કંપની

ધી ન્યૂ ઇન્ડિયા એન્સ્યુરન્સ કંપની લીમીટેડ
મહાત્મા ગાંધી રોડ, મુંબઈ

દૂધ, દહીં, ગોળ (સાકર), તેલ અને પકવાન એ જ વિગઈ ઓમાથી એક કે વધારેનો ત્યાગ હોય તેને વિકૃતિત્યાગ કે વિગઈત્યાગ કહેવામા આવે છે.

દેશકેતરગુણપ્રત્યાખ્યાનમાં શ્રાવકનાં ત્રણ ગુણમતો અને ચાર શિક્ષામનોનો સમાવેશ થાય છે.

આ પ્રકારે પ્રત્યાખ્યાનના પ્રકારો સમજી તેનું લાવથી આરાધન કરનાર શાશ્વત સુખ પામે છે શ્રી આવશ્યક નિયુક્તિમા કહ્યું છે કે—

પરચસ્ત્રાણમિણ સેવિક્કળ ભાવેણ જિણવરુદ્ધિં ।

પત્તા બળત જીવા, સાસયમુક્કરં છદુ મોક્કર ॥

‘શ્રીજિનેશ્વરદેવોએ કહેલા આ પ્રત્યાખ્યાનનું ભાવ પૂર્વક સેવન કરીને અનંત જીવો મોક્ષ મેળવી શાશ્વત સુખ પામ્યા છે’

૧૨-પ્રત્યાખ્યાન કેની આગળ કુગાય ?

પ્રત્યાખ્યાન કરવાનો મામાન્ય વિધિ એ છે કે તે મદ્દ શુરુની આગળ કરવું અને મદ્દશુરુનો યોગ ન હોય તો જિનબિબની મમક્ષ, સ્થાપનાચાર્યની સમક્ષ કે છેવટે આત્મનાથીએ કરવું તે વખતે એના માટે નિયત થયેલો પાઠ બોલવો આવશ્યક છે.

૧૩-છ શુદ્ધિ

નીચેની છ શુદ્ધિપૂર્વક

કેલ આવે છે —(૧)

પ્રત્યાખ્યાનલેવું (૨)

Elegance in Velvet

Rich, smooth, feminine velvet Such luxury,
near you. Choose to ASHOK velvet
will bring you many pretty compliments

Selling Agencies Messrs Vⁱ Chattrabhuji & Co Private Ltd.,
11, Market, Bombay 2.

Telegram "PLATINUM"

with Best Compliments

CHIMANLAL MANCHAND & CO.
Jewellers

Appointed Jewellery Valuers to
Union Govt
of
INDIA

Office
7, Dhanji Street,
Bombay
Phone 28749

Show Rooms
New Queen's Road,
opp Opera house, Bombay
Phone 30321

રાખી તે પ્રમાણે વર્તવું (૩) શોભના—પ્રત્યાખ્યાન પાસતા
પહેલા અતિથિસંવિભાગ કરવો (૪) તીરણા—પ્રત્યાખ્યા-
નનો સમય પૂરો થવા છતાં ઘેર રાખા ઘોઠો અધિક સમય
જવા દેવો (૫) કીર્તના—પ્રત્યાખ્યાન પૂરું થયે તેનું ઉત્સાહ
પૂર્વક રમણ કરવું અને (૬) આરાધના—માત્ર કર્મ-
સવનો હેતુ રાખીને પ્રત્યાખ્યાન કરવું

આ રીતે જૈન મહર્ષિઓએ નિયમો સબધી સુપૂર્ણ
શાસ્ત્ર રચ્યું છે અને માનવજાતિને મારે મોક્ષનો માર્ગ
મોકળો કરી આપ્યો છે

મહું કોઈ નિયમોની આ મહત્તા સમજી તેનું આલ
ખન હે અને આ બીજા મહાશાસ્ત્ર તરી જાય એ
અભિલાષા રાખે આ નિબંધ પૂરો કરીએ છીએ

પરિશિષ્ટ

પ્રત્યાખ્યાનની નવકોટિ

પ્રત્યાખ્યાન એક કોટિથી માલીને નવ કોટિ સુધી આ
રીતે લેવાય છે

એક કોટિ પ્રત્યાખ્યાન કાયાથી કરવું નહિ

બે કોટિ પ્રત્યાખ્યાન વચનથી કરવું નહિ,
કાયાથી કરવું નહિ

ત્રણ કોટિ પ્રત્યાખ્યાન મનથી કરવું નહિ, વચ
નથી કરવું નહિ, કાયાથી કરવું નહિ

ચાર કોટિ પ્રત્યાખ્યાન • ત્રણ કોટિ ઉપરાત
કાયાથી કરાવવું નહિ

પાચ કોટિ પ્રત્યાખ્યાન : ચાર કોટિ ઉપરાત વચ
નથી કરાવવું નહિ

છ કોટિ પ્રત્યાખ્યાન • પાચ કોટિ ઉપરાત મનથી
કરાવવું નહિ

સાત કોટિ પ્રત્યાખ્યાન : છ કોટિ ઉપરાત કાયાથી
અનુમોદવું નહિ

આઠ કોટિ પ્રત્યાખ્યાન સાત કોટિ ઉપરાત
વચનથી અનુમોદવું નહિ

નવ કોટિ પ્રત્યાખ્યાન આઠ કોટિ ઉપરાત
મનથી અનુમોદવું નહિ

આ રીતે નવકોટિ પ્રત્યાખ્યાન કરનાર મન-વચન-
કાયાથી કરે નહિ કરાવે નહિ અને અનુમોદે પણ નહિ.

પ્રત્યાખ્યાનના યોગણુપચાર ભાંગા

મન, વચન અને કાયા એ ત્રણ યોગ કહેવાય છે
અને કરવું નહિ, કરાવવું નહિ તથા અનુમોદવું નહિ એ
ત્રણ કરણ કહેવાય ॥ આ કરણ અને યોગના સંયોજન-
નથી પ્રત્યાખ્યાનના કુલ ૪૯ ભાગા બને છે તે આ પ્રમાણે

એક કરણ એક યોગે નવ ભાંગા (૧) મનથી
કરે નહિ (૨) વચનથી કરે નહિ (૩) કાયાથી કરે નહિ
(૪) મનથી કરાવું નહિ (૫) વચનથી કરાવું નહિ (૬)

સેનુ-ચાદી-ચેડીનય તથા જરી
મજવાનું યુદ્ધ સરખાનું તથા
તથા સરખાનું બગેસાપાર મથક

નેશનલ રીફાઈનરી ઇમ્પની ચાંદી

રીફાઈ બેક ઓફ ઇન્ડિયા, મુંબઈ
બોમ્બે પુલીયન એસોસિએશન લી. મુંબઈ-૨

તેમજ

ઈન્ડિયા મનુફેક્ચર્સ લી., મુંબઈ
અને નાગપુર છે.

અખિલભારત જૈન શ્વેતામ્બર કોન્ફરન્સનાં ઉપયોગી પ્રકાશનો

x (૧) શ્રી જૈન ગુર્જર કવિઓ ભાગ ૧	(શ્રી મો ૬ દેશાધ) ૩	૫)
(૨) શ્રી જૈન ગુર્જર કવિઓ ભાગ ૨	" "	૩)
(૩) શ્રી જૈન ગુર્જર કવિઓ ભાગ ૩ ખંડ ૧-૨	" "	૩) ૧૦)
x (૪) શ્રી જૈન સાહિત્યનો ઇતિહાસ	" "	૩) ૬)
x (૫) શ્રી જૈન મથાવતી		૩) ૨)
x (૬) શ્રી જૈન મનિરાત્રી		૩) ૧)
x (૭) શ્રી જૈન પ્રિદેશદેવી ભાગ ૧		૩) ૧)
(૮) શ્રી ન્યાયાચાર્ય (અંગ્રેજી અને સંસ્કૃત)		૩) ૧/૫૦
(૯) શ્રી સન્મનિર્ક (એન્ગ્લોસાન ભાગ)		૩) ૧)
(૧૦) શ્રી સામાયિક સત્ર (શ્રી મો ૬ દેશાધ)		૩) /૫૦
x(૧૧) Jains and Politics		
x(૧૨) Shatrunjaya Dispute		
(૧૩) Jain views regarding Religious and Charitable Trusts (M B Jhaveri)		
(૧૪) ધાર્મિક અને સમાજની દ્રષ્ટિ સિંધે જૈન મન (શ્રી મો ૯ ગેરી)		

કે ક સમયમા પ્રસિદ્ધ થશે.

(૧૫) "જાત્રાતથો અગે જાનહતિ"

(૧૬) શ્રી જ્ઞેસનગેર જ્ઞાનજગદ સચિવન

લખા—શ્રી જૈન શ્વેતામ્બર કોન્ફરન્સ

ગોડીજી બીડડીંગ, પાલધુની, કાલબાદેવી, મુખર્ષ-૨

x નિશાનીવાલા પુસ્તકો અનન્ન છે (પોષ્ટ ખર્ચ અનન્ન અમલગુ)

કાયાથી કરાવુ નહિ (૭) મનથી અનુભોદુ નહિ (૮)
વચનથી અનુભોદુ નહિ (૯) કાયાથી અનુભોદુ નહિ

એક કરણુ જે યોગે નવ ભાગા (૧) મન-
વચનથી કરુ નહિ (૨) મન-કાયાથી કરુ નહિ (૩)
વચન-કાયાથી કરુ નહિ (૪) મન-વચનથી કરાવુ નહિ
(૫) મન-કાયાથી કરાવુ નહિ (૬) વચન-કાયાથી કરાવુ
નહિ (૭) મન-વચનથી અનુભોદુ નહિ (૮) મન-કાયાથી
અનુભોદુ નહિ (૯) વચન-કાયાથી અનુભોદુ નહિ

એક કરણુ ત્રણુ યોગે ત્રણુ ભાગા (૧) મન-
વચન-કાયાથી કરુ નહિ (૨) મન-વચન-કાયાથી કરાવુ
નહિ (૩) મન-વચન-કાયાથી અનુભોદુ નહિ

જે કરણુ એક યોગે નવ ભાગા (૧) મનથી
કરુ-કરાવુ નહિ (૨) વચનથી કરુ-કરાવુ નહિ (૩)
કાયાથી કરુ-કરાવુ નહિ (૪) મનથી કરુ-અનુભોદુ નહિ
(૫) વચનથી કરુ-અનુભોદુ નહિ (૬) કાયાથી કરુ-અનુ
ભોદુ નહિ (૭) મનથી કરાવુ-અનુભોદુ નહિ (૮) વચ
નથી કરાવુ-અનુભોદુ નહિ (૯) કાયાથી કરાવુ-અનુભોદુ
નહિ

જે કરણુ જે યોગે નવ ભાગા : (૧) મન-વચ-
નથી કરુ-કરાવુ નહિ (૨) મન-કાયાથી કરુ-કરાવુ નહિ
(૩) વચન-કાયાથી કરુ-કરાવુ નહિ (૪) મન-વચનથી
કરુ-અનુભોદુ નહિ (૫) મન-કાયાથી કરુ-અનુભોદુ નહિ

(૬) વચન-કાયાથી કરુ-અનુમોહ નહિ (૭) મન-વચનથી કરાવુ-અનુમોહ નહિ (૮) મન-કાયાથી કરાવુ-અનુમોહ નહિ (૯) વચન-કાયાથી કરાવુ-અનુમોહ નહિ

બે કરણુ ત્રણુ યોગે ત્રણુ ભાગા (૧) મન-વચન-કાયાથી કરુ નહિ-કરાવુ નહિ, (૨) મન-વચન-કાયાવાં કરુ નહિ-અનુમોહ નહિ (૩) મન-વચન-કાયાથી કરાવુ નહિ-અનુમોહ નહિ

ત્રણુ કરણુ એક યોગે ત્રણુ ભાગા (૧) મનથી કરુ-કરાવુ-અનુમોહ નહિ (૨) વચનથી કરુ-કરાવુ-અનુમોહ નહિ (૩) કાયાથી કરુ-કરાવુ-અનુમોહ નહિ

ત્રણુ કરણુ બે યોગે ત્રણુ ભાગા મન-વચનથી કરુ-કરાવુ-અનુમોહ નહિ (૨) મન-કાયાથી કરુ-કરાવુ-અનુમોહ નહિ (૩) વચન-કાયાથી કરુ-કરાવુ-અનુમોહ નહિ

ત્રણુ કરણુ ત્રણુ યોગે એક ભાગો મન-વચન કાયાથી કરુ-કરાવુ-અનુમોહ નહિ

આ રીતે ૯+૯+૩+૯+૯+૩+૩+૩+૧ મળી કુલ ભાગા એગણપચાસ થાય છે

કવિ રમ્ ।

અમારા માનવતા કદરદાન માલિકોને

❖ સમયસરની મૂલ્યના ❖

લુન્ટી અને જાણીતી બુદ્ધીમાર્ગ આધારિત ૧૦૦ વર્ષનો પુનર્જીવ પેઢી

મુબઈ, કુમરી પાલાગલીના જગપ્રસિદ્ધ

દાતુ મનજી પદમશી સુરમાવાલા

૧ ૭ ૨૮ ૬

૩ ૬ મા ૬

મુખ્યત્વે ખરીદના પડેલા માનવતા આચારુ સ. ૧ દોરીએ હોયે ૧
ભીડીમળર, મલતપુગ, શેખમેમન સ્ટ્રીટ, મુનજી જેા મારકાન કે સ્વેરી
બાળના લતામા મોઈ પજુ દુખને અમારા મુ મોએ વેચાના મળના
નથી. મોડી રાખમેા કે અમારી લુન્ટી જાણીતી દુખાન કુમરી મખે
૭૮, મેમુઅવ સ્ટ્રીટ, પાલાગલી, મુબઈ નં ૬ એ ઠેકાણે આવેન છે

— નકલી સુરમાઓથી સાવધાન રોહો —

— સમયમરની ધ્યેનવળી —

- ૧ અમારી બાટલીઓની પેટિંગ 'મોળ' લેખન જેહ બાલુ કામગની સ્ટામ્પ
માકની સીન તથા અમાર નામ જેહ તપાસી ખાતો કરી લેવી.
- ૨ અમારા મોઈ કેન્વાસર કે એન્ટ નથી કુમ અમારી એક જ
દુકાને નીચેના ઠેકાણે મળે છે
- ૩ બદાર ગામના યોડરો ઉપર પુરતું ધ્યાન આપવામા આવે છે
- ૪ ફોન નં ૭૦૫૬૬ કરશે તો સુરમે વેચમેા પડેઆવમા આવશે
- ૫ ડોન્ટગની મક્ત સલાદ મેળવે

મોમવાટે પુરમેા મારે, મુરવારે સીઓ મારે મવારે ૧૦ થી ૧૧

— અમાઈ એક જ ઠેકાણુ —

જગપ્રસિદ્ધ દાતુ મનજી પદમશી સુરમાવાલા

૭૮, સે મુઅવ સ્ટ્રીટ, કુમરી પાલાગલી, મુબઈ નં. ૬